

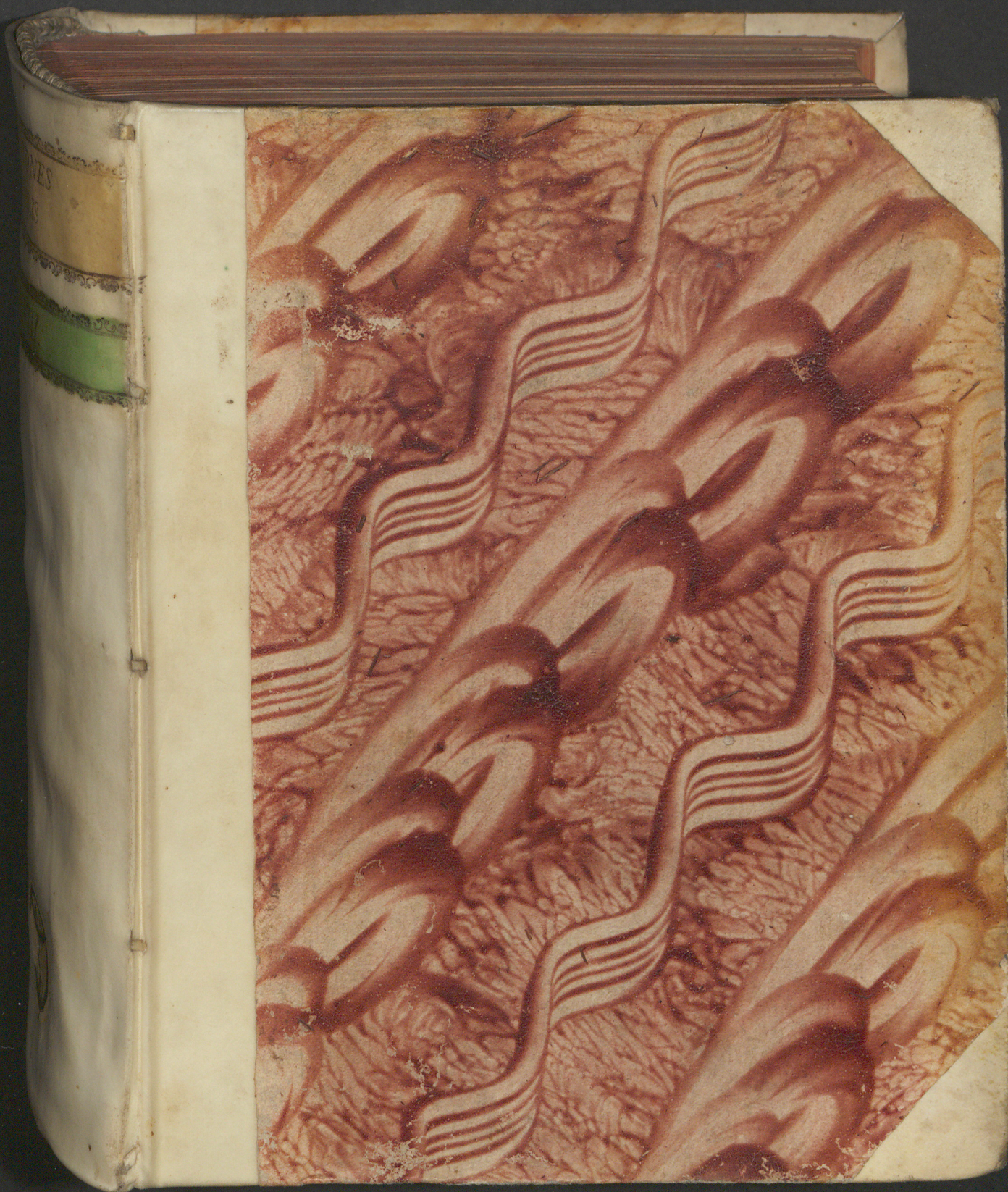
Observationes Qvasdam Testamentarias

Tubingae: Stanno Mezano, [1745?]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1862665788>

Druck Freier Zugang

N. K. — 2 (18.)

- 1) Differentiae iur. civ. et canon. subiuncta praxi moderna, methodo institutionum strictim propositae.
- 2) Dorn (Amand. Christ.) Disqu. an contra testamenta principum querela inofficiosi locum habeat?
- 3) Eiusd. singularia querelae testamenti inofficiosi capita, tam secundum iur. Rom. quam Germ. ab erroribus doctorum vindicata.
- 4) Engau (Jo. Rud.) de poenis in tutore petendo negligentium.
- 5) Eiusd. progr. de librorum, quos Frb. Lüneb. p. dicere solemus, forma, continuatione, renovatione, fideiq. varia.
- 6) Friesen (Jo. Bern.) de iurijurandi natura.
- 7) Fritschii (Ahasv.) tr. de iure hortorum, conventionum, et compascuis non Garten- und Gauden-Wies, Roggen- und Quadern-Jagdau, it. Roggen-Wies.
- 8) Eiusd. tract. de iure et statu suburbiorum, non Vor-Stadt-Wies.
- 9) von Tehren (Reinhold Reinhard) Diss. de restitutione in integrum contra sententias summorum imperii tribunalium, in specie conclusa excessi consilii imp. aul. processuum appellationis denegatoria.
- 10) Serdes (Frid.) de exrematicis seu strategematibus iuris, vulgo non jurisstrisum Lüneb.
- 11) Slafey (H. Frid.) de iurisdictione voluntaria extra territorium non exercenda, occas. l. 2. ff. de offic. proc.
- 12) Hering (Matth. Ben.) de retentione in deposito licita.
- 13) Eiusd. Diss. de non admittendo post usum articuloꝝ positionalium iur. iurando iudiciali.
- 14) Eiusd. Diss. de retentione in securitatem dotis permessa.
- 15) Eiusd. Diss. de computanda legitima matris in concursu cum germanis praeteritis.
- 16) Eiusd. Diss. de remissione conductori ob luem pecorum grassantem concedenda.
- 17) Eiusd. Diss. de iudice ad examen testium in perpetuam rei memoriam, appellatione interposita, competente.
- 18) Hertel (Jo. Frid.) de iure molendinorum pneumaticorum, non dum Wüstendruck- und Windmühl.
- 19) Hildebrand (Fel. Henr.) de probatione per stemmata genealogica, sive non Baronis duntaxat Stammbaum und Geschlecht. Register.
- 20) Hildebrand (Henr.) de diversitate lapidum finalium eorumq. iure, non Ueberwindung des Gräber- und Markt-Stein und dem Besetzung.
- 21) Hilliger (Sigm. Gotth.) de actionibus occasione ludi competentibus vel non.
- 22) Hoeft (Geo. Jac.) de virgine stuprata a stupratore non dotanda.
- 23) Hoffmann (Christ.) de immunitatibus litteratorum.
- 24) Hoffmann (Conr. Phil.) Schediasma de aetate iuvenili, contrahendis sponsalibus ac matrimoniis idonea, sive non iungens Lüneb. Hengrasen, ut et de annis, quibus quis sub poena matrimonium inire tenetur, sive non Besetzung Lüneb. Hengrasen.

- 25) Hoffmann (Conr. Phil.) tr. De matrimonio sexagenarii cum quinquagenaria, senis cum iuencula, et vetulae cum iuvene, sive non Grigori-
um aliorum personarum, item de notabilioribus circa nuptias contrahen-
das temporibus, sive non du Znitui duo Wroslowianu.
- 26) Hoffmann (Godofr. Dan.) observationes quaedam testamentariae.
- 27) Holderrieder (Jo. Laur.) problema iuris: an Iudaica infidelitas post con-
versionem alterutrus coniugum ad fidem Christianam in re
Christianorum publica sit iusta causa divortii?
- 28) Homberg zu Vach (Wilh. Frid.) De concursu praesumptionum.
- 29) Hommel (Car. Ferd.) de matrimonio sine proposito liberis procreandi
legitimo.
- 30) Hommel (Ferd. Aug.) de panniculariis, (occaf. L. 6. D. de bonis damnat.)
ceterisque damnatorum bonis, ut et de expensis criminalibus e bonis
reorum vel subditorum subministrandis.
- 31) Eiusd. diff. de processu possessorio summariissimo.
- 32) Eiusd. diff. septuagenarius absens factus quando mortuus praesumatur?
- 33) Horn (Casp. Henr.) de probatione plena per unum testem.
- 34) Eiusd. diff. de interfusio.

26 37

OBSERVATIONES QVASDAM TESTAMENTARIAS

SELEGIT

ATQVE

P R A E S I D E

GODOFREDO DANIEL
HOFFMANN

IVRIS VTRIVSQUE LICENTIATO;
ACADEMIAE PROFESSORE PVBLICO EXTRAORDINARIO.

NEC NON

ILLVSTRIS COLLEGII ORDINARIO

DIE XXXI. AVGVSTI MDCCXLV.

H. L. Q. S.

DEFENDET

AVCTOR ET RESPONDENS

IOANNES FRIDERICVS STOCCMAIER

STVTTG. I. V. C.

TUBINGÆ,
STANNO MEZIANO.

36

OBSERVATIONES

QUASDAM

TESTAMENTARIAS

IULIVS PAVLLVS

IN

LEGE V. TESTAMENTA QVEM AD MODVM
APERIANTVR INSPICIANTVR ET DESCRIBANTVR.

PVBLICE EXPEDIT
SVPREMA HOMINVM IVDICIA
EXITVM HABERE.

ILLVSTRIS COLLEGIJ ORDINARIO

DE RE PVB. ACQV. MEDICIN. ET CHIRV.

H. A. S.

SECRET.

IN RESPONDENS

IOANNIS FRIDERICI STOCMAIER

STANO. M. STANO.

I.

Testamenta non solum *leges*, sed *judicia* quoque sunt & dicuntur.

MISCELLAS quasdam MEDITATIONES COMMENTATIONESQUE TESTAMENTARIAS, speciminis atque exercitii academici modo, exhibiturum, neque *stoica* illa, vocis testamenti, a *testatione mentis*, desumpta derivatio, ingeniosa magis, quam vera, sive SERVII SULPICII, LEMONIA RUFII, ICTI, allusio (vid. A. GELLIUS in *Noctibus Atticis*, libro VI. cap. 12. & IACOBVS CVIACIVS in libro *observ. XI. cap. 37.*) a TRIBONIANO in *princ. Instit. de testamentis ordinandis* adoptata, neque adeo *vexata* illa, qua tamen hodieque *melior* haud prodiit, testamenti, *justa voluntatis nostra*, de eo, quod quis post mortem suam fieri velit, *sententia* dicti DEFINITIO, ab HERENNIO MOSTESTINO, ultimo omnis fere Romanae Iurisprudentiae *oraculo*, in *L. I. qui testamenta facere possunt*, profecta, multum moratur. Quae enim post innumeros ferme alios, qui suam huc contulerunt symbolam, adhuc restabant dicenda, ea omnia erudito adparatu occuparunt TRIVMVIRI, ad veterum ICTORVM famam & gloriam grassantes, *consultissimus Bremensium Syndicus*, EVERARDVS OTTO, in *oratione de Servio Sulpicio*, *Ultrajecti habita*, multoque deinceps auctiore, inque *justi libri formam* redacta, *Thesauri Iuris Romani*, Tomo V. fol. 1459. inserta, *Illustris*, qui *Francofurtum*, patriam suam, nunc ornat, HENRICVS CHRISTIANVS SENCKENBERG, in *Diss. de testamenti publici origine & sollemnitatibus extrinsecis*, Gotting.

A 2

tin.

tingæ anno 1736. habita §. I. & IV. nec non celeberrimus ille Gottingensium Antecessor primarius, Illustris GEORGIUS CHRISTIANVS GEBAYER, in præfatione, frontem tractationis TREKELLIANÆ, de origine & progressu testamenti factionis præsertim apud Romanos, Lipsiæ, anno 1739. 4. editæ, supra modum ornante. qui alibi etiam, nempe in exasciata illa *Diss. de Iustitia & Iure*, Gottingæ anno 1738. ventilata, §. II. pag. 3. & 4. quid de definitionum legalium auctoritate, neque temere rejicienda, neque vero etiam incaute (vid. illustris AVGVSTINVS a LEYSER in *spec. meditat. ad P. I. num. 1.*) admittenda, sentiat, libere & sine omni præiudicio professus, atque singulari *Programmate*, eodem anno edito *definitioni Tutela* dicato testatus est. Neque vero illud quoque pluribus nunc diducere animus, *testamenta Romanis LEGES* visa dictaque fuisse. Id quod tam *originis*, quam *sanctitatis* inviolabilitatisque intuitu verum est.

In iisdem namque primo condebantur *comitiis*, in quibus leges quoque ferebantur. Scilicet CALATIS. Ita namque Imp. IVSTINIANVS, qui nihil hic antiquitatis penitus ignorari voluit, in §. I. *Instit. de test. ord.* Ita A. GELLIVS in *libro XV. cap. 27.* Ita DOMITIVS VLPIANVS in *fragm. tit. XX. §. 2.* apud ANT. SCHULTINGIVM in *Iurisprud. antejustin. p. 627.* Ita Græcus ille *Instit. Imp. Paraphrastes THEOPHYLVS* in *d. §. 1.* ubi tamen, eorum, quæ olim in usu fuerunt, ignorantiam nullo cum periculo conjunctam esse putavit, fide non adeo ubique dignus. Ita denique omnes, qui horum loca pluribus illustrarunt, BARNABAS BRISONIVS, suo quoque infortunio celebris Ictus, de *Form. Pop. Rom. libro VII. pr. pag. m. 586.* CHRISTIANVS THOMASIVS in tribus *diss. Hala*, anno 1705. editis, de *origine succ. testam. de primis ejus initiis apud Rom. deque sensu legis decemviralis testamentariae*, & ut plures haud addam, B. IO. GOTTLIEB HEINECCIUS in *Syntagm. Antiq. Rom. Libro II. tit. X. §. 2.* nec non in *Diss. suis de testamenti factione jure Germ. arctissimis limitibus passim circumscripta*, & de *origine testamenti factionis & ritu testandi antiquo*, *Hala* anno 1734. & 1736. editis, inque ejus *Sylloge opusc. var. num. 26. & 27. pag. 920. & 970.* reperiendis. Cum vero

vero tam *curiata*, quam *centuriata* Romanorum comitia, imò etiam tributa fuerint *calata*, hoc est convocata, admodum dissentiunt, in quibusnam comitiis *calatis* testamenta condita fuerint. *Tributa*, in quibus non populus, sed plebs modo convocabatur, quæque demum CORIOLANI occasione orta fuerunt, huc plane non pertinent. Pro *curiatis* disputant ARN. VINNIUS ad §. I. *Inst. de test. ord.* atque EHREGOTT FRIDERICVS BERGMANN, in *diss. de numero testium in testam. septenario*, Lipsiæ, anno 1731. *Præside* Cel. F. A. HOMMELIO, edita §. XIII. Pro *centuriatis* pugnat ALB. DIETERICVS TREKELL, *cit. loco*, cap. II. §. 16. Pro *utrisque* contendit VLRI-CVS HVBERVS in *Digress. Iustin. libro IV. cap. 30. pag. 415*. Cui eo minus ad stipulari dubito, quo certius in *utrisque* etiam *leges latæ* fuerunt. Id quod, quem ad modum de *centuriatis* certissimum est, ita de *curiatis* facile colligitur, e L. II. §. 2. de O. I. DIONYSIO *Halicarnasseo*, libro IV. pag. 275. M. T. CICERONE in ep. ad ATTICVM, libri XIV. 1. libri XI. ep. 12. C. SVETONIO TRANQVILLO in *Aug. cap. LXX. num. 4*. Erant nempe Romanis *leges centuriatæ & curiatæ*. Neque tantum ad SERVII TVLLII usque tempora, uti B. HEINECCIO visum in *Hist. Iuris L. I. cap. I. §. 7*. Vide post NICOLAVM GRVCHVM, aliosque, SAM. PITISCVM in *Lex. Antiq. Rom. h. voc. Tomo I. fol. 525*. Eisdem quoque ritibus *formulisque* absoluebatur *testamenti factio*, quibus alias constabat *legislatio*, rogatione scilicet, causæ cognitione & suffragiis. Unde testamenta *leges sive privilegia* (quid enim vi vocis & rei quoque ipsius privilegia aliud? quam *privæ*, hoc est in singulos atque *privatos latæ* *leges*. Vid. A. GELLIVS, libro X. cap. 20. M. T. CICERO in *paradox. IV. in orat. pro domo sua*, cap. 17. pro SEXTIO, cap. 30. nec non in *Libro de LL. III. cap. 19*. S. POMP. FESTVS *h. voce*. ISIDORVS in *orig. L. V. cap. 18*. Conf. ill. BOEHMERI *diss. de finibus privil. regundis*, cap. I. IO. GOTTFR. SCHAVMBVRGII *diss. de natura privil. nec non IO. GOTTL. SIEGELII diss. de genuino priv. conceptu.*) & heredes illi, heredes potius *legitimi* erant, quam *testamentarii*. Populi magis quam *testatoris arbitrio* constituti. Inde vero etiam tantus *testamentis* constituit honos, ut quemadmodum in *publicis actis nihil lege gra-*

ius, ita in *privatis testamento*, iudice M. TVLLIO CICERONE in *Philippica II. cap. XLII. firmiter nihil unquam fuerit Romanis, nihilque sanctius. Id quod tam Legitatores, quam Fure Consulti, permultis, de validitate testamentorum, ab aliis jam collectis, sententiis satis superque testati sunt. Conferri vero huc omnino merentur, CHRISTIANVS THOMASIVS, in diff. de primis initiis successionis testamentariae apud Romanos, §. 9. 10. 11. 12. & B. IOANNES GOTTLIEB HEINECCIUS, in Syntagmate Antiquit. Romanar. Libro II. Tit. X. §. 2. atque in Liff. de testamentifactione juris Germ. §. 11. & de Origine testamenti factionis & prisco testandi Ritu, §. XIII. in Sylloge opusculorum, num. XXVII. pag. 923. & 981. Quibus nunc quoque iungendus est Excellentissimus Dn. CHRISTOPHORVS FRIDERICVS HARPPRECHT, Antecessor in hac academia longe celeberrimus, Fautor meus atque Praeceptor venerandus in lance satuta rerum ad testamentarias leges adtinentium, superiori demum anno ventilata, pag. 19. Legis autem adpellatione, qua testamentum passim ornatur, velut a PRISCO in Excerptis de legationibus pag. 62. (νέμων) IO. CHRYSOSTOMO ad acta Apost. Homil. I. pag. 615. (νομοθετείν) VLPIANO in fragm. tit. XXIV. §. 1. apud SCHVLTING. pag. 649. & IVSTINIANO ipso in Nov. XXII. cap. 2. quaque etiam, Practici utuntur in causis, ubi testamentum quoddam conservandum, exemplo B. GABR. SCHWEDERI in Conf. C. num. 94. 95. in Vol. Consil. illustris FACVLTATIS IVRIDICAE TVBINGENSIS VI. fol. 706. adhuc frequentius est elogium, eidem quoque tribui solitum, IVDICII nempe & quidem SVPREMI. Quam cum alii hucusque neglexerint, paucis nunc considerabo illustraboque.*

Occurrit vero illa, tum apud Jureconsultos atque Imperatores, in *Legibus nostris*, tum vero etiam apud reliquos auctores, classicos, in *scriptis suis*. Sic, ut non omnia quidem, sed potiora tamen huius nominis exempla adferam, TRIBONIANVS in §. XIII. *Inst. de testamentis ordin.* scribit, *veluti si quis navigaturus & secum ferre, & domi relinquere IVDICIORVM suorum contestationem velit.* Idem etiam FLORENTINVS in L. XXIV. *qui testam. facere possunt*, sequentibus verbis statuit. *Unum testamentum pluribus exemplis consignare quis potest,*

potest, idque interdum necessarium est: forte si navigaturus, & secum ferre, & relinquere IUDICIORVM suorum testationem velit. IDEM in fine L. XXIV. de testamento militis: & per hoc IUDICIA vera subvertuntur. PAPI-
 NIANVS, in L. LXX. de heredibus instituendis; Captatorias Insti-
 tutiones non eas Senatus improbavit, qua mutuis affectionibus IUDICIA
 provocaverunt, sed quarum conditio confertur ad secretum aliena volunta-
 tis, & VLPIANVS in L. I. §. 3. si a parente quis manumissus sit; si
 parens vel accepit pecuniam, ut emanciparet, vel postea vivus in eum fi-
 lius, quantum satis est contulit, ne IUDICIA ejus inquietet, exceptione
 doli repellatur, adde EIVSDEM L. XXII §. 1. de adoptionibus & L. unic. pr.
 de bon. poss. ex testam. militis. PAVLLVS, in L. V. Testamenta quem-
 admodum aperiuntur, publice expedit saprema hominum IUDICIA exitum
 habere, adde EIVSDEM L. XXXII. de in officioso testamento. CLAV-
 DIVS, in L. XXXVI. de Legatis & fideicommissis III. quia crederetur
 quasi furiosus testamentum facere non potuisse: ideoque nec aliud quid
 pertinens, ad SUPREMA ejus IUDICIA valet. Quæ supremorum iudiciorum
 adpellatio Jure consultis adeo solemnis fuit & quotidiana, ut, toties ju-
 dicia subintellexisse censi debeant, quoties, exemplo PAVLLI in L.
 XXV. §. 1. de Liberis & Posthumis heredibus instituendis & L. XXXVI.
 §. 2. de testamento militis, nec non PAPINIANI in L. LXXXVI. §. 26.
 de Legatis II. de supremis ordinandis simpliciter locuti fuerunt, scil.
 iudiciis, sive testamentis, quæ proprie ordinari dicebantur, teste
 rubro Inst. Lib. II. tit. X. de testamentis ordinandis & Codicis Lib. VI.
 tit. XXIII. de testamentis & quemadmodum testam. ordinentur nec non
 §. III. Inst. de Codicillis Neque rarius iudiciorum elogio testamenta signa-
 runt Imperatores. Et quidem vel iudiciorum simpliciter, sicut in L. VI.
 Cod. qui testamenta facere possunt, ubi CONSTANTINVS. A. si quis
 Imperatorem forte heredem instituerit, habeat mutandi IUDICII volunta-
 tem in L. I. C. de Codicillis, & L. XVI. C. familia erciscunda, L. XV.
 XIX. C. de testamentis, vel iudiciorum supremorum, ut in L. V. C. de
 testamento militis, & L. I. C. de Collationibus, vel iudiciorum postremo-
 rum, exemplo DIOCLETIANI & MAXIM. A. A. in L. IV. C. qui
 testamenta facere possunt & in L. XIV. C. de donat. inter virum & uxorem.
 AVCTORVM, quos vocant, classicorum, eorundemque probatissimorum,
 loca

loca non cumulabo. Adeat, cui volupe, IVSTINVM, *Libro V. cap. II. §. 2. C. SVETONIVM TRANQVILLVM in AVGVSTO cap. LXVI. §. 8. L. ANNÆVM SENECAM in Libri de Beneficiis I. cap. 15. & Lib. IV. c. 11. VALERIVM MAXIMVM. Libro VII. c. VII. §. 4. nec non QVINTILIANVM, in Institut. Orator. Libro VI. Cap. 3. Nihil itaque superest, quam ut rationem hujus appellatio- nis paucis reddam. Ubi tamen magis ad vocem *Judicii*, quam il- lius additamentum *supremi* respiciendum erit. Hoc enim vel idem denotat, quod *ultimum* atque *postremum*, vel a *stylo*, quo illæ inte- riores ceræ sive tabulæ exarabantur, pariter *supremo* dicta, profici- scitur. Vide AMMIANVM MARCELLINVM *Libro XXV. cap. 11. & conf. CLAVDIVM SALMASIVM de subscrib. & signan- dis test. cap. X. p. 118. nec non IVLIVM PAVLVM in libro re- cept. sent. V. tit. 25. §. 6. apud SCHVLTINGIVM, p. 517. Judicia* autem Romani appellabant voluntates ultimas, non eo sensu, quo *judicium* pro mentis animique facultate sumitur, sive *discretionem*, uti sumitur in *§. 1. Inst. quibus non est permittum facere testament. in L. XII. §. 2. de Judic. L. XLI. §. 6. de fideic. liberta- tibus, & L. XX. C. de nuptiis*, ac si ibi maxime *judicio* opus esse innuere voluerint, ubi is deligendus, qui testatoris in locum suffi- ciendus, omnibusque heredibus legitimis præferendus: sed eo sen- su, quo pari alias passu cum *sententia* ambulat *judicium*. *L. LXXXIII. §. 1. de V. O. L. I. de his qui not. inf. L. XVI. D. L. un. C. de confessis. Sententiam generis loco in definitione Testamenti adhibuit MODESTI- NVS. Et id quidem recte. Sententiam enim fert, sive pronunciat testator, quis eorum heres suus esse debeat, qui vel proximo cum ipso juncti vinculo, vel quos ipse vivus maxime dilexit. Imo concinnior testamentorumque indoli convenientior videtur conceptus *Sententia* atque *judicii*, quam *legis*. Si præsertim a prima testamen- torum *origine comitiali* discesseris. Licet in *comitiis* quoque *judicia* fuerint celebrata. Non enim nisi inter *partes*, *sententiæ* exemplo, jus facit Testamentum, tertioque neque prodest, neque obest. Prius vero in *rem judicatam* non transit isthæc testatoris *sententia*, quam *morte* sive *fato* ejus, dieque *fatali* (vid. MACROBIVS in so-**

mnio

nnio Scipionis L. I. cap. 13. L. I. C. si reus vel accusator mortuus fuerit, & L. IV. C. si pendente appell. mors interuenerit, nec non h. voce BRISSONIVS illius confirmatum fuit testamentum, id quod, uti juris notissimi, ita quoque PAVLI, non Jure consulti, sed Apostoli, testimonio ulterius confirmatur, in Epistola ad Gal. cap. III. v. 15. atque ad Hebr. cap. IX. v. 16. 17. Conf. omnino IO. SAMVELIS, SAM. F. STRYKII, Diff. Hala, anno 1695. ed. de Jurisprudencia Pauli Apostoli, Cap. II. §. 5. pag. 25.

II.

Testamenta publica, Principi, Judicive oblata, perperam vel solemnia, vel minus solemnia, dicuntur.

EVNDEM cum ipsis definitionibus, DIVISIONES quoque in Jurisprudencia nostra praestant usum, jam antiquissimis IVRECONSULTIS ideo quoque commendatissimae. Confer egregiam Celeberrimi EVERARDI OTTONIS *prof. commentario ad Institutiones*, cura Excellentissimi, meique Patroni atque Praeceptoris honoris causa iterum nominandi CHRISTOPHORI FRIDERICI HARPPRECHTI, magno studiosae juventutis commodo, superiori demum anno hic loci iterum edito, praemissam. Testamenta aliter Romani distinxerunt, aliter nos hodie distinguimus. Transeant antiquiores illae testamentorum divisiones, sive potius species. Minime vero jam nunc sine observatione quadam transeat divisio illa longe notissima, testamentorum, in SOLEMNIA atque MINVS SOLEMNIA. Quae nihilominus rectissima utilissimaque, licet totidem verbis in legibus nostris haud occurrat, modo rite explicetur. Quemadmodum enim illa se se ad alteram, aequae celebrem, testamentorum in PVBLICA atque PRIVATA distinctionem habeat, nondum conveniunt, qui leges interpretantur. Sunt, & fuerunt, qui publica manifesto errore dixerunt minus solemnia. Speciosior est illorum sententia, qui solemnibus publi-

ea accensent. Sunt vero etiam, qui ea solemnibus adhuc solemniora, hoc est, solemnia solemnitatibus superare credunt. Et horum quidem sententia in ipsa L. XIX. C. de testamentis, publicorum sede, fundata videtur; hoc enim illius est principium, omnium testamentorum solemnitatem superare videtur, quod Principi, vel iudici offertur. Verum enim vero non ita rationes meas subduco. Divisio testamentorum in solemnia & minus solemnia non nisi subdivisio privatorum est. Testamentorum alia, publica fide sustinentur, alia privatorum. Hæc solemnitatibus opus habent, non illa. In his vel plures, vel pauciores Leges desiderant solemnitates. Hæc itaque saltim vel solemnia sunt, vel minus solemnia. Ratione effectus, publica, solemnia, & minus solemnia conveniunt, modo iusta sint, consequenter hæc differentia ratione numeri solemnitatum est consideranda. Notorie autem in publicis pauciores desiderantur solemnitates, quam in privatis, & frustra tamen, imo perperam minus solemnia illa dixeris, ita enim ea saltem recte dicuntur, in quibus a posteriori solemnitatum quædam remissæ sunt, hoc est privilegiata. In publicis autem solemnitates a priori necessariæ haud sunt, licet quoque tam in allegata L. XIX. quam in L. XXVII. C. eodem, acta iudicis, & testes idonei comparentur, hoc enim effectus, non solemnitatis intuitu factum, iudicis enim acta non tam solemnitatem, quam fidem potius testamentis conciliant. Vid. Cel. FR. C. CONR. diff. de test. apud acta, §. V. Conferri meretur GVILIELMVS LVDWELL, in tr. de ultimis Volunt. cap. I. pag. 178. Licet una cum SAM. STRYKIO in diff. de test. Principi vel iudici oblato, in Vol. diff. STRYKIANARVM, edit. nov. Ulm. V. disp. IX. n. 18. fol. 303. publicum pro solemnibus habeat. Illa vero nimis abusive, & neutiquam termino tecnico minus solemnia dicuntur, quæ in necessaria quadam deficiunt solemnitate, invalida scilicet, si generatim loquimur, vel speciatim iniusta. Sicuti namque testamentum solemnne & validum est iusta voluntatis nostræ sententia, ita minus solemnne & invalidum, sententia iniusta, non iure facta, L. I. de iniusto, rumpito, irrito facto test. vid. ARN. VINNIVS in qu. select. L. II. cap. 20. 21. Non ratione æquitatis & iustitiæ intrinsecæ, sed potius ratione solemnitatum extrinsecarum. Quod

Quod enim HERENNIVS MODESTIVS in *L. I. qui testamenta facere possunt*, IVSTVM dixit, id DOMITIVS VLPIANVS in *tit. fragmentorum XX. §. 1.* apud ANT. SCHVLTING, in *Furisprudencia ante Justinianea*, pag. 627. adverbio SOLEMNITER declaravit. Aliud quod est *testamentum* minus solemne, aliud *ultima* quædam voluntas generatim, minus solemnis. Testamenta minus solemnia sunt militum, parentum, rusticorum, parturientium, vid. LEYSER, in *spec. XIV. num. 5.* & MICH. BRVMMER (non CORN. van ECK, cui hæc diff. quæ nomen illius non nisi tanquam *Rectoris* tulic, perperam adscribitur) *diff. de test. partur. privil. Ultraj. anno 1695.* hab. peregrinantium, pestis tempore, & ad pias causas testantium, ultimæ vero voluntates minus solemnes sunt codicillus, epistola, vid. MELCH. DETHMARI GROLLMANNI *diff. de epistola hominis ultima*, Gissa 1707. hab. legatum, fideicommissum, mortis causa donatio, pactum dotale. Confer GVIL. HIER. BRVCKNERVM in *diff. de variis ultimarum voluntatum speciebus*, Jen. 1714. ed. Unde, quod generatim moneo, huic distinctioni parum fidendum, semperque ad materiam substratam respiciendum est. Licet forsân inde, præsumptio pro validitate test. *publicorum* fortior adhuc sit, quam reliquorum saltem, *privatorum*.

III.

Argumenta, quibus Testamenta, neque Principi, neque Judici, per *procuratorem* offerri posse, asseritur, omni exceptione majora haud sunt.

In utramque partem, magno animorum motu disputari hodie solet, utrum testamentum Principi vel judici, per *procuratorem* offerre liceat: an vero potius, in utroque hoc testamento, personalis testatorum comparitio, atque coram iudice præsentia, abscisse, atque sub ipsa nullitatis pœna, necessaria sit? *Priorem* illam quæstionem, uno veluti ore, antiquiorum IVRECONSVLTORVM omnes negarunt, hancque *posteriolem*, sine omni formidine oppositi, affir-

marunt, eoque processerunt fiducia, ut non solum *epistolam*, propria testatoris manu exaratam, verum etiam procuratorem, *speciatissimo* plane mandato instructum, exemplo CHRISTOPHORI BENSOLDI in *Cons. CCXXX. num. 10.* imò notarium septem testibus armatum, cum BENEDICTO CARPZOVIO in *Jprud. for. Parte III. const. III. def. 23. num. 10.* ab ista testamenti oblatione penitus excluderint, arcuerintque. Liceat igitur jam nunc, rationes eorum, argumentorumque pondera paucis recensere, nec non quibusdam observationibus dilucidare.

PRIMUM, quod procuratori hic obijciunt, argumentum, ex ipsis testamentariis Romanorum antiquitatibus, desumunt, atque ab ultima origine & ulteriori progressu testamenti factionis repetunt. Quod scilicet, neque in *comitiis calatis*, neque in *procinctu*, neque *per as & libram* procuratorem adhibere licuerit testatori. Id quod facile quidem concedo, de testamentis in *procinctu* conditis, quippe quæ nemo, nisi miles cinctus, præcinctus, procinctus, toga cingulo militari incinctus, expeditus, vid. S. POMPEIUS FESTUS de *V. Signif.* apud DIONYSIUM GOTHOFREDUM in *Corpore auctororum lingua latina*, pag. 283. voce *endo procinctu*, & B. HEINECCIUS in *cit. syntagmate Libro II. tit. X. §. 3. & in cit. diff. §. 14. 15. pag. 982.* inque præsentissimo mortis periculo, verissimo consequenter privilegiorum circa testamenta militaria fundamento, jamjam constitutus, vid. PLVTARCHVS in *vita Coriolani*, ad annum *V. C. 261. pag. 217.* VELLEIUS PATERCVLVS, *libro II. cap. 5.* ubi: *facientibusque omnibus in procinctu testamentis, velut ad certam mortem eundem foret*, A. GELLIVS *libro XV. cap. VI.* ubi: *alterum in procinctu, cum viri ad prælium faciendum in aciem vocabantur, condere potuit.* Neque hic procuratori, vel ideo locus esse poterat, quia sola heredis coram duobus testibus, commilitibus, facta *nuncupatione*, tabulis exclusis, absoluebantur. M. TVLLIVS CICERO in *libro de oratore I. cap. 53.* scribit: *tanquam in procinctu testamentum faceret sine libra atque tabulis.* Conf. CHRISTIANVS THOMASIVS in *all. diff. §. XXIV.* Neque idem de testamentis per *as & libram* factis negare vel-

vellem, propter communem, omnibus actibus legitimis, procuratores simpliciter respicientem, naturam indolemque L. LXXVII. & CXXIII. de R. F. confer ibidem JACOBI GOTHOFREDI *Commentarium*, pag. 513. quæque ad eundem notarunt, tum Illustris JUSTVS HENNINGIVS BOEHMER, in *diff. de dominio litis*, Cap. I. §. 17. 18. *Juri ecclesiastico Protest. Libro II. tit. XXXVIII. §. 25. seq. inserta*, Tomo I pag 915. & B. CHRISTIANVS GOTHOFREDVS HOFFMANN, in *diff. de origine & conditione Procuratorum*, c. II. §. 3. Illa enim testamenta continebant mancipationem, ipso VLPIANO in *tit. XX. §. 9.* apud SCHVLTINGIVM, pag. 629. teste, vid. cum CL. BERGMANN in *diff. de numero testium in testamentis septenario*, Lipsiæ, anno 1731. Præside Cel. F. AVG. HOMMELIO habita, §. XIV. tum vero etiam ALBERTVS DIETERICVS TREKELL, *cit. et. cap. III §. 8.* quæ in allegata L. LXXVII. inter actus legitimos diserte refertur. Confer omnino IO. CHR. SCHROETERI *Progr. Jenæ anno 1720.* eâ quo sensu testamentum per as & libram inter actus legitimos referatur. An vero non licuerit civi Romano in comitiis calatis testaturo, & quo minus ipse inibi compareat, impedito, Populum Romanum, per alium quendam, itidem civem Romanum comitiorumque participem, veluti procuratorem suum, rogare? quæstio mihi videretur nondum satis expedita, nisi ægre admodum, atque demum fictionum ope Procuratores a ROMANIS admissos fuisse, laudati docuerint BOEHMERVS atque HOFFMANNVS. Ea vero nihilominus atque adeo *minore* istius argumenti *propositione* penitus concessa, alia nihilominus superest elabendi rima. Alterum enim dicti argumenti membrum in eo consistit, quod testamenta hæcce *publica*, tam principi, quam judici oblata, in eorum locum successerint, quæ in *comitiis* quondam condebantur *calatis*, populi Romani potestate legibus illis regiis in Principem transcripta. Ita scilicet sentiunt HERM. VVLTEIVS, VIGLIVS ZVICHEMIVS & ARNOLDVS VINNIVS, omnes ad *princ. & §. 1. Instit. de testam. ordin.* sed jam responderunt, omnemque istum nexum, inter testamentum comitialia XII. Tab. abolita atque publica, demum post CONSTANTINI M. tempora, vide L. II. C. de Magistr. muni-

cip. & L. XVIII. XIX. C. de testam. introducta, rationibus chronologicis negarunt, HEINECCIUS, in *diff. de Orig. testamentifactionis*, §. XXI. sive in *sylloge opusculorum*, pag. 991. atque celeberrimus ille Helmstadiensium antecessor, FRANCISCUS CAROLUS CONRADI in *differt. de testamento publico, quod fit apud acta*, an. 1741. edita, §. I. Vt consequenter eandem præter rem denuo adoptaverit CI. IO. CHRISTOPHORUS BALSER in *libello singulari de forma testamenti judicialis externa*, Gissa, hoc demum anno edita, cap. I. §. III. pag. 2.

SECUNDO ad ipsam illam legem, in hoc argumento cardinalem XIX. Cod. de testamentis tanquam ad sacram anchoram confugiunt, qui procuratorem hic eliminare student. Et sane, vel hæc illis admodum favere videntur verba: *qui actis mentis suæ postremum publicavit iudicium: iterumque etenim voluntates hominum audire volumus*. Inde necessitatem præsentia testatoris arguunt. Liceat vero heic regerere, etiam per procuratorem aliquem mentis suæ postremum publicare posse iudicium, non enim suam, sed testatoris mentem publicaret procurator, & testamentum iudiciale per procuratorem oblatum tamen esset *publicatio mentis suæ*, sive *testatoris* coram actis facta, statim enim generatim iterum loquuntur Impp. verbis *successorem suum oblatis precibus declarare*. Deinde etiam voluntates hominum nihilominus *audire* possunt imperatores, licet per *procuratorem* offerantur.

TERTIO consequentiam contra procuratores inde quoque deducunt, quod nemini *coram testibus* per procuratorem testari liceat. Verum enim vero negari heic posset consequentia, ideo præsertim, quia testamento per procuratorem oblato ultima testatoris voluntas nihilominus haud confertur in alienum arbitrium, unde non obstant, quas hic obmoveri videas, Leges XXXII. pr. de hered. instit. & LII. de condit. & demonstr.

Ejusdem commatis QUARTVM est, quod *acta* in ejusmodi testamento suppleant vicem *testium*, qui ut testatorem videant audiantque, necesse est. L. IX. C. de testamentis. Vide JEREM. EBERH. LYNCKII *Diff. Argent. de testatore cortinato sive velato*. Ast testes *solent*.

lenitatis, acta vero judicialia fidei publicæ causa testamentis accedunt, ipso B. LAVTERBACHIO in *diss. de Testam. judiciali, th. IV.* atque Cel. SENCKENBERG in *all. diss. de origine testamenti publici, cap. IV. §. 5.* fatentibus, hæc vero sibi invicem opponuntur. Ultimo etiam suspicionem fraudis, metumqua mutata ultimæ voluntatis obmovent, sed hoc argumentum nimis probaret contra procuratores, quippe qui *mandatum speciale*, de quo, potissimum tamen *judiciali & processuali*, singulari *diss.* egit MICH. HENRICVS GRIBNER in *opusc. Tomo V. sect. 7. pag. 162.* imo *speci- alissimum* exhibere, omnique fraudis suspicionem majores esse debent. Sub quibus demum limitationibus procuratorem admittit Illustris AVGVSTINVS a LEYSER, in *spec. meditationum ad Pand. CCCLIV. n. 4. Volum. V. pag. 609.* Quæ, cum ita sese habeant, facile patet, argumenta communis hujus, atque adeo hoc quoque nomine, *arg. L. I. pr. de officio quaestoris, & L. XII. §. 27. de instructo & instrumento legato,* haud spernendæ sententiæ nondum omni dubio exemta omnique exceptione majora, verissimumque esse, quod ANDREAS GERHARDVS in *diss. de testam. II. sub finem th. 14.* scripsit: *sententiam illam, nisi ab omnibus fere, & communi quidem praxi, juris non scripti vim subinde obtinente, recepta esset, optimis rationibus infringi, contrariaque defendi posset.* Vnde etiam haud mirum, quod non solum multi contrariam hodie foveant opinionem, verum etiam, quod suis haud destituantur rationibus. Veluti, quod regulariter in omnibus etiam *arduis* atque *majoribus* causis procuratores admittantur, atque ab his gesta perinde valeant, *L. III. §. 12. de donat. inter Virum & uxorem L. V. §. 3. de administr. & periculo tutorum, Cap. LXXII. de R. I. in 6.* atque ab ipsis peracta fuissent principalibus. In hisce namque causis *arduis & majoribus* nihil aliud nisi *mandatum speciale* requiritur, quod etiam hic necessarium, licet in illis nemo cogi possit ad constituendum procuratorem. Conf. *laud. GRIBNERI diss. atque illustris IVSTI HENNINGII BOEHMERI diss. de causis arduis & majoribus, Hale, jam anno 1715. editam, cap. II. §. 16. & 20. & cap. IV. §. 3.* Quod imperatores nihil nisi *preces* atque *supplicationem* desiderent, inque *precibus minime requirendum sit, per quem fuerint oblatæ,*

eisdem

eisdem Impp. HONORIO & THEODOSIO A. A. rescribentibus in L. VI. C. de precibus imperatori offerendis. Quod ieros in testamentis nihil ultra id quod lege expressum desiderare deceat, quod praesentia testatoris, tanquam solemnitas in testamentis privatis necessaria, ab eo superetur, quod mera fide precibus actisque insertum, quod ipsis Imperatoribus sufficere visa fuerit certitudo voluntatis testatoris, mandato speciali aequae obtinenda, unde Impp. diserte declaraverint: nec pertimescat heres institutus, cum oblatas preces secundum voluntatem defuncti idoneis testibus possit approbare, duobus scilicet factum oblationis testantibus, in omni plane etiam privato solempni testamento, si de solempni ejus ordinatione, quoad factum, adhuc dubitetur, necessariis, vid. BERGERVS in *Oeconomia juris*, pag. 347. & LEYSERVS in *spec. CCCLV. num. 4.* quod ipsa etiam Principis iudicisque praesentia sit necessaria, quod donatio inter vivos, quingentos solidos excedens per procuratorem offerri valeat, concedente BENEDICTO CARPZOVIO in *Libro Resp. V. resp. 86.* quod ex formulis MARCVLPHI adpareat, publicationem testamenti quondam a procuratore factam fuisse, (sed docuit Cel. CONRADI in *all. Diff. §. 18. sq.* ibi non de *insinuatione*, sed de *publicatione* illa testamenti post mortem sermonem esse) aliaque, sed minoris momenti ponderisque argumenta, quibus itidem haud pauca obverti possunt. Ante signanus ita sentientium sine dubio est SAMVEL STRYKIVS, in *Diff. de testamento Principi vel iudici per procuratorem oblato*, jam anno 1684. Francof. publice ventilata, postea vero *ir. de cautelis testamentorum Cap. VIII. p. 338.* nuncque *collectioni dissertationum Ullmensi, Tomo IV. n. IX.* inserta. Qui OTTONEM TABOREM potissimum secutus, de *test. principi aut comiti oblato*, cap. V. th. 10. Quo cum inter modernos etiam sentiunt, illustris BOEHMERVS, in *Tomo II. parte I. resp. 643.* & in *consult. & decis. ad ord. Pand. dec. 42.* atque IO. CHRISTOPHORVS BALSER *cit. loco, cap. III. §. 75. pag. 76.* Quam sententiam amplexus fuerit IO. FLORENS RIVINVS in sua, de *test. per proc. oblato*, Lips. anno 1735. edita *diff.* cum eandem non inspexerim, nescio. Communem vero pluribus propugnarunt GOTTOFREDVS BARTHIVS, in *Diff. de testamento comiti oblato*, Lipsia 1689. ventil. c. IV. nec non WOLFFG. ALBERT. SPIS,

SPIS, in *Diff. de testamento per procuratorem non offerendo*, *Altorfii* 1742. habita. Quos tamen omnes facile superat B. Dn. Dr. FERD. CHRIS- TOPH. HARPPRECHT, in *Conf. LIV. Vol. Conf. Tub. IV. fol. 1003*. Unde hinc non amplius immoraturus, hoc unicum addo, in omnibus *Jure nostro civili* WVRTEMBERGICO statutis testandi *formis*, testatoris praesentiam esse perquam necessariam. Vide *Part. III. Tit. 3. rubro Die erste Form, §. Erstlich, fol. 331.* ubi: Erstlich mag ein Mann oder Weibs-Persohn vor Gericht erscheinen, und daselbst mit verständlichen Worten ihr Gemüth und letzten Willen eröffnen, & rubro die ander Form, §. Wann aber, fol. 333. ubi: für ein gefessen Gericht bringen, rubro die dritte Form, §. da aber, fol. 334. ubi: zu sich beruffen, und vor denselbigen ꝛ. rubro, die vierte Form, fol. 336. & denique, rubro, die fünffte Form §. nachdem es auch, fol. 337. ubi, daß eine jede testirende Persohn vor Gericht erscheinen ꝛ. Accedit quoque necessitas interrogationis de libertate ultimæ voluntatis, ejusdemque post nuncupationem, ab alio in scripturam redactæ, prælectionis, omnibus testamentis *Wurt. communis*, procuratores penitus excludens, vi allegati rubri, die erste Form, §. welches dann, und darbey aber fol. 331. & 332. *Conf. IO. IAC. PLEBST in disp. III. th. 38. W. A. LAVTERBACH in disp. de testam. Judic. th. 9. 10. 14. B. Dn. Dr. HARPPRECHT ibidem th. 11. B. B. BARDILLI, in diff. de testamento Nunc. th 8. & Consultissimus Dn. adnotationum ad Jus Prov. W. Auctor, p. 192.*

Alia prorsus *questio* est, cum hac, de testamento judiciali per procuratorem oblato, minime confundenda, anne judici judicioque, cui testamentum aliquod offerendum, unum saltem vel plures quoque assessores atque scabinos, cum vel sine actuario, ad præviam testatoris rogationem, per quemcunque faciendam, totius collegii nomine mittere atque delegare liceat, hique deinceps, speciem quandam *judicii representativi* præ se ferentes, testamentum illud, a testatore ipso, eo effectu suscipere valeant, ut judiciale illud fiat, atque sine testibus subsistat? quam de *jure communi ROMANO*, in quo mos ille, domi, *extra locum judicii* testandi, neque in *L. XIX. Cod. de testamentis*, neque in *L. VII. de manumissis vindicta* expref-

C

sus,

fus, sola forte *L. XXII. de testibus* sustinetur, vid. *cit. Cel. CONRADI diff. §. XX.* per ea, quæ *B. HARPPRECHTVS* tradidit, in *diff. de testam. judic. §. VI. VII.* atque *responsio Helms- stadiensi* firmavit *cel. LEYSERVS in spec. CCCLIV. num. 3. adfirmandam, de jure vero civili WURTEMBERGICO, vide Part. III. tit. III. rubr. III. fol. 334.* aliisque permultis juribus particularibus, a laud. *HARPPRECHTO, SENCKENBERGIO in diff. de origine test. publ. cap. IV. §. 6.* nec non illustri atque *cel. IO. AD. KOPPIO in spec. l. Germ. de test. Germ. judicialibus & sub dio conditis, vulgo ungehabet und ungestabt, Fr. anno 1736. ed. §. XII.* recensitis, *negandam esse* censeo. Nisi quod videri posset, inter nos quatuor istos assessores cum actuario tunc saltem necessarios esse, cum a *testatore* requiruntur, non vero a *Judice* ipso mittuntur. Verum, idem hic modus, coram deputatione judiciali, veluti *judicio quodam representativo, testandi, etiam in jure Germanico antiquiore* parum praesidii invenire, post *KOPPIVM* docuit *Cl. BALSER, all. l. cap. III. §. 73. sq.*

IV.

Pacta dotalia, conjugumque successoria, quamvis per modum ultima voluntatis condita fuerint, tamen judici per procuratorem offerri possunt.

Idem, quod de *testamento*, tanquam prima illa, praecipuaque, & maxime *solemni* ultimarum voluntatum specie, paullo ante ostendi; nempe *procuratorem* istud *judici* offerre haud posse: de reliquis ultimarum voluntatum speciebus minus *solemnibus* omnibus, *codicillo, epistola, legato, fideicommissio, nec non mortis causa donatione, pariter pronunciant* *icti, quorum magna in foris auctoritas.* Quid vero nunc de *pactis dotalibus* censendum? Quæ, cum *mixta* esse, atque adeo etiam per modum *ultima voluntatis* condi valeant, hujus speciebus recte accensentur. Anne igitur hæc quoque, si quidem *judicialia* esse debeant, per alium, *procuratorem* nempe atque

lib-

substitutum, judici offerri haud poterunt? Ita scilicet videri omnino posset argumento & analogia *mortis causa* donationis, quæ & ipsa negotium *mixtum*, fluctuans inter contractus inter vivos, ultimasque voluntates. Donationem inter vivos, summam D. solidorum excedentem, atque adeo actis insinuandam & iudicis auctoritate confirmandam, per *procuratorem* eidem offerri, actisque insinuari posse, nemo dubitat. *Nov. CXXVII. cap. II.* vid. IO. VOLCKM. BECHMANN *in diff. de spec. jure donat. D. solidos excedentis cap. IV. pag. 17.* & conf. B. IO. GVIL. de GOEBEL *de donat. insinuandis.* Quamprimum vero donatio quædam, *mortis causa* fit, atque ad ultimas voluntates propius deinceps accedit, ab ejus insinuatione procuratorem statim & omnino excludunt, DANIEL MOLLER *in Libro semestrium I. cap. V. n. 12. pag. 19.* BENEDICTVS CARPZOV, *in Jurispr. For. Parte III. Const. I. def. 136.* FERDINANDVS CHRISTOPHORVS HARPPRECHT, *in Conf. LIV. n. 187.* WOLFGANGVS ADAMVS LAVTERBACH, *in diff. de mortis causa donationibus, §. 7. & 10. & de nuncio, cap. VII. th. 33.* nec non maternus proavus meus B. IO. ANDREAS FROMMANN, *in diff. donationum simplicium & mortis causa th. XII.* Quod argumentum, a mortis causa donatione, Jure Romano, §. I. *Inst. de donat. L II. & L. f. C. de don. c. m.* imo jam *L. XXXV. §. 6. de m. c. donat.* legatis penitus exæquata, ad pacta dotalia transfertur, eo majoris ponderis videtur, quo communior ICTORVM opinio est, mixta illa pacta dotalia in vim ultimæ voluntatis concepta, ex jure Romano, ejusdemque doctrina de m. c. donatione, tanquam negotio similiter *mixto*, penitus æstimanda esse, pluribus, aliis quoque exemplis ostensa ab Illustri IVSTO HENNINGIO BOEHMERO *in Diff. de successione hereditaria conjugum ex pactis dotalibus, cap. II. §. 4.* Verum enim vero neque unanimis est, illa practitorum de mortis causa donatione, per *procuratorem* non offerenda, opinio, penitus namque dissentit MATTHIAS BERLICH, *in Parte III. Concl. II. n. 41.* neque illis hodie amplius ad palatum cavere solet, qui jurisprudentiam nostram, e legibus peregrinis moribusque domesticis adeo mixtam, sollicita fontium distinctione, paullo certiores reddere conantur, hincque etiam pacta dotalia,

talia, quatenus præsertim *successoria* insimul sunt, eademque *acquisiti-
va*, non e jure Romano, quibusvis pactis successoriis adeo inimico,
L. XIX. & L. XXX. C. de pactis, sed antiquo pariter atque medio jure
 Germanico, unice æstimare, atque dimeri solent. Admodum nam-
 que diversam horum jurium, Romani atque Germanici, circa pacta
dotalia sententiam, hujusque in praxi prærogativam, præter lau-
 datum jam BOEHMERVM, in *cit. Diss.* erudite solideque docuit
 IOACH. GOTTHILFF SPARMANN, in *Diss. de prærogativa Juris
Germanici, præ Romano, in materia pactorum dotalium*, Gryphisv. anno
 1742. junctim editis. Illam ipsam quoque distinctionem pactorum do-
talium in simplicia atque mixta omni plane juris Romani atque Germa-
 nici fundamento carere, nuper admodum probare voluit PH. IAC.
 GRAV, in *spec. jurid. de mixtura incongrua F. R. & G. in dist. pactorum
dotalium in simpl. & mixta*, Marb. anno 1744. edito. Quid quod ipsi
 quoque antiquiores icri, ante hodiernam juris Germanici cultu-
 ram, eandem, insignem sane differentiam agnoverunt, omnemque
 nexum *mortis causa donationis*, cum pactis hinc *successoriis* negarunt.
 Et, licet hæc, per modum ultimæ voluntatis, contra naturam pa-
 ctorum, condi posse docuerint, hincque quinque testium præsen-
 tiam desideraverint, non omnes tamen ultimarum voluntatum so-
 lennitates, veluti præsentiam ipsorum paciscentium in ea, quæ ju-
 dici majoris fidei & securitatis causa fieri solet, insinuatione, *te-
stium solemnitatem hic quoque superante*, arg. *L. XIX. Cod. de testam.* re-
 quisiverunt. Teste BENEDICTO CARPZOVIO, in *Parte II.
const. 43. def. 3. & 4.* ubi non solum docet, quod pacta dotalia judi-
 cialiter insinuata valida sint, nullis licet adhibitis testibus, verum
 etiam concedit, quod ea valeant *pacta dotalia*, quæ non ipsi paci-
 scentes conjuges, sed eorum vel parentes, vel cognati, judici in-
 sinuarunt, qui consequenter parentes atque cognati, in hoc oblatio-
 nis actu nihil aliud erunt, quam paciscentium *procuratores*, qui,
 cum in pactis *ante nuptialibus* admittantur, ab insinuatione pactorum
 inter conjuges *successoriorum* repelli non nisi invita *minerva* poterunt,
 judice Illustri LEYSERO, in *spec. CCCXI. num. 9.* ubi nihil aliud,
 quam certitudinem voluntatis paciscentium ad validitatem insinua-
 tionis

tionis per *procuratorem*, requirit. Accedit, ipsam horum pactorum *irrevocabilitatem*, quam multi hodie ex Jure Germanico, mixturæ illius ignaro, adstruunt, quamque multi etiam veterum IURUM agnoverunt, ex *acceptatione* forte non adeo incongrue derivandam, quandam hujus m. c. don. discriminis rationem præbere. Alia quæstio est, an alteruter paciscentium, veluti maritus, suo nomine in judicio comparens, alterius quoque, absentis, conjugis, uxoris puta procurator, atque etiam, si speciali destitutus foret, *mandato*, extraneis perquam necessario, tanquam curator legitimus vel mandatarius certe præsumtus, admittatur, atque sufficiat? cujus ulteriorem discussionem consueti reservare malo, quam hic decisionis aleam subire, *adfirmativam* defensurus.

V.

Testamentum *reciprocum*, per procuratorem oblatum, clausula *salutari*, in vim pacti *dotalis* sustineri posse videtur.

Cum igitur, inter omnes ultimarum voluntatum species, non nisi pacta *dotalia* conjugumque *successoria*, rata sint, atque firma, si eas procurator obtulerit, insinuaveritque, hoc præcipuum habere videntur testamenta conjugum *reciproca*, quod tanquam pacta *dotalia*, eademque *judicialia*, procuratorem admittentia, ope atque beneficio *salutaris* illius testamentorum clausulæ, communis, si credere fas est, testamentorum *emplastri*, vel, si magis placeat, *herba betonica*, sustineri valeant. Sic, ut *exemplo* utar, si conjuges, liberis destituti, se invicem ex *asse* heredes scripserint, solus vero maritus judicem adierit ipse, uxor autem tabulas suas per procuratorem actis insinuaverit, hincque intestata decessisse videatur, marito, spe sua legitime concepta destituito, aliter subveniri non poterit, nisi eos pacta magis *dotalia*, quam testamenta condidisse dicas. Non enim

hodie pacta dotalia tantum sunt *antenuptialia*, atque de dote unice disponunt. Licet potius conjugibus, quotidiana praxi teste, non solum ineunte, sed durante etiam, imo exeunte matrimonio pactis dotalibus futuram ordinare successionem. Quid enim hodie pacta dotalia aliud, quam conjugum *successoria*, quorum latissimus est ambitus, maximaque in conjugum successione auctoritas. Ita ut inde quoque SERENISSIMVS LEGISLATOR WVRTEMBERGICVS in *Jure Prov. Wurtemb. P. III. tit. 8. §.* Es sollen auch. fol. 354. præceperit: Daß solche Ehe-Veredungen der Ehe-Leuth Succession halben, nicht weniger dann ordentlich aufgerichtete Testamenten kräftig seyn sollen. Nullum porro dubium pacta dotalia non solum judicialia esse posse, verum etiam in judicio optime condi, nullisque deinceps opus esse testibus, nullaque etiam causæ cognitione, deficientibus, ut in nostro exemplo, liberis. Sed instabis procul dubio atque objicies: aliud esse *testamenta*, aliud vero condere *pacta dotalia*. Conjuges testantes non esse paciscentes, cumque modum ordinandæ successionis testamentarium elegerint, pactitiam successionem eo ipso repudiasse. Verum enim vero hic concedi mihi postulo, pacta dotalia, quibus de futura eademque mutua conjugum disponunt successione, atque vel coram testibus conduntur, vel actis inseruntur, haud postremam ultimarum voluntatum speciem esse. Non obstante illa, quam etiam ipsum nostrum jus CIVILE WVRTEMBERGICVM, allegato loco, §. 1. fol. 353. sanxit, irrevocabilitate, ex ipso jure Germanico profuente. vid. *Illustr. BOEHMERI Diss. de successione conjugum ex pactis dotalibus, cap. II. §. 3. & 6.* Hæc enim vel ad ea pertinet, quæ simplicia, inter vivos, non mortis causa, vel pacta hæc dotalia æque non eximit de numero ultimarum voluntatum, ac quidem testamenta reciproca, quorum revocatio, haud parum itidem limitata. Quod si igitur pacta dotalia judicialia sunt species ultimarum voluntatum, & quidem omnium minime solemnium, eam quoque intellexisse censensus est testator, qui sub finem testamenti sui serio atque enixe testatus est: hanc ultimam voluntatem suam, quam latiori, omnesque alias ultimarum voluntatum species includente sensu, de quo vid. LEYSERVS, in
spec.

spec. CCCLI. num. 1. testamentum, dixit, quovis meliori modo sustineri debere, licet non omnibus vel testamenti solemnibus, vel codicilli quoque numeris absoluta foret. Eodem enim jure, quo clausula hæc salutaris, testamentum, qua tale invalidum, tanquam codicillum conservare potest, eodem quoque testamentum inter conjuges reciprocum, per modum pactorum dotalium sustinere poterit. Licet illud neque testamenti, neque codicilli, neque mortis causa donationis jure valere possit. Modo *cætera*, quod pono, quæ ad pactorum dotalium validitatem necessaria, sint *paria*. Quamvis enim non cum illis sentiam, qui omnia plane testamentorum vitia, clausulam illam, veluti *panaceam* sanare posse credunt, hoc tamen contendo, quod clausula illa *codicillaris*, vel quæ pari cum illa passu ambulat, omni meliori modo, quodvis testamentum invalidum in eam ultimarum voluntatum speciem commutare valeat, cujus illud instructum est requisitis atque solemnitatibus, sive *codicillum*, sive *mortis causa donationem*, sive *pactum dotale*. Ut nihilominus ultima defuncti voluntas, naturali hoc suadente æquitate, eum sortiatur *exitum*, quem testando sibi proposuit testator. *L. XV. C. de test. & L. CLXXXIII. de R. J.* Eodem certe jure, imo majori longe, quo practici miros huic clausulæ effectus tribuunt, eadem id quoque efficere poterit, ad quod non *sanatione*, sed *mutatione* opus habet. Adeo enim mutat, quod negotiis inter vivos adjecta, ultimam nihilominus producat voluntatem. Recte, observante LEYSERO, in *spec. CCLXXVIII. num. 3. & 4.* Nihil verò, ut falso sibi omnes persuadent, hæc clausula sanare potest, omni illius vi atque efficacia in *mutando* posita. Prout contra practicorum spissam satis nubem docuit III. HENRICVS CHRISTIANVS SENCKENBERG, in *Diss. de Clausula codicillaris inefficacia*, Gœttingæ, anno 1738. edita, cujus tamen tradita non omnia facio mea.

VI.

De revocatione Testamenti reciproci.

JURE NOSTRO CIVILI WVRTEMBERGICO, Parte III. Tit. VIII, de mortuis
testa-

testamentis, §. als uns auch angelangt, fol. 350. & 351. sancitur, ne alteruter conjugum, qui mutuum & reciprocum, vel forsan *correspondivum* plane testamentum condiderunt, hancce ultimam voluntatem suam, qua se invicem heredes instituerunt, alias quidem, sicut communi jure (vide tamen IOANNIS ALBERTI SPIESII *diss. de revocatione testamentorum, in primis reciprocorum*) ad extremum usque hactenus libere revocabilem, vel sine justa causa, in testamento exprimenda, atque ab herede scripto probanda, vel hac deficiente, sine alterius præscitu, *certioratione*, Vorwissen, non vero *consensu*, recte distinguente BESOLDO, *ibidem*, §. LIX. p. 123. in ejus præjudicium atque detrimentum revocare vel immutare valeat. Rationem hujus legis, verbis B. LAVTERBACHII, in *Disp. III. differ. XVI. p. 123.* dabo, ne scilicet alterius conjugis fides decipiatur, qui melius de testante conjugis præsumserat, arg. L. LXXVII. §. ult. de Legat. II. Cum satis inhumanum esset, affectionem illam reciprocam, qua mutuam testamentum produxit, decipi, & voluntatem propensam unius circumveniri, arg. L. XXXIX. pr. de Legatis III. L. XCII. versu, neque enim debet, de Condit. & Demonstrat. F. F. PLEBST ad F. P. Würtemb. *disp. III. num. 80.* Ideoque sapientissime hic frenum injectum est malitia conjugum, qui ad testamenta mutua blandis verbis, alteram partem dolose allicientes, postquam id obtinuerint, suam clam iterum revocarunt voluntatem, nihilque præter legitimam alteri reliquerunt, poena insuper eis dicta, si id fecerint, in dicto §. als uns auch, in fine. Quodsi vero jam nunc ratio legis anima ejus, præcipuumque interpretationis fundamentum est, multique hodie, generoso quodam præjudiciorum contemptu, a communi illa antiquiorum sententia, jura statutaria atque particularia, ubi a jure communi abeunt, *strictissime*, & sic quidem interpretanda esse, ut quam minime ab illo recedant, jure meritoque discesserint, eadem hæc legis ratio pœnalis, conservationem testamenti alicujus invalidi, veluti per procuratorem judicio oblato, ubi alterum validum fuit, ex mente SERENISSIMI LEGISLATORIS inferre videtur. Quæ generatim hæc fuit, ut omnes inductiones, fraudes, artes technæque e testamentis, præsertim *reciprocis*, proscribantur. Hunc vero finem non consequitur LEGISLATOR, restricta
licet

licet revocandi libertate, nisi ex eadem ratione fatearis, uno illorum testamentorum, quo conjuges se invicem heredes scripserunt, valido, alterum quoque invalidum licet vitioque laborans velut in *pœnam*, vel *securitatem* certe testantium valere debere. Hoc enim non concesso, uxoribus via & ratio semper patebit, maritorum spem eludendi, eorundemque hereditatem contra captandi. Non enim revocatione opus habent, sed condant modo testamentum *invalidum*, in quacunq̄ue vel minima solemnitate deficiens. Mittant v. gr. ipsos maritos suos veluti procuratores, harum subtilitatum minus gnaros, ut iudicio ultimam uxorum offerant voluntatem. Tunc marito defuncto, illa heres erit ex testamento valido. Vice autem versa, ipsa prius mortua, superstes maritus ex testamento uxoris suæ, quippe invalido, heres esse non poterit. Agnosces sane insignem uxoris *frandem*. Concedes, ipsam *naturalem æquitatem* summopere pro marito pugnare. Imo non æquitatem modo, sed tam juris communis, alios decipientibus nullatenus faventis, *L. II. §. 3. D. & L. V. C. ad SCtum Vellej.* nec ut quisquam, qui alterum hereditate sua defraudare intendit suæ calliditatis fructum consequatur concedentis, *L. penult. C. de legatis*, analogiam quam vero etiam ipsam **LEGISLATORIS WVRTEMB.** voluntatem atque intentionem manifestam. Quæ aliter obtineri non poterit, nisi hoc quoque uxoris testamentum invalidum, spretis, quæ in illo forsitan deficiunt, solemnitatibus, tamen pronuncies validum. Id, quod non solum **PRINCEPS** poterit, sed ipse quoque **JVDIX**, cui manifesta principis intentio sacrosancta atque in pronunciando optima regula. Nihil enim juvaret maritum, uti plerumque tamen decidunt: si ejus quoque testamentum pronunciare velles invalidum, atque si non nullum, itidem tamen revocatum habere, *re* scilicet non amplius *integra*, sed uxore jam præmortua, vitioque testamenti nunc demum adparente. Sic enim neque fraus puniretur, neque læso succurreretur. Neque magis est, invalidum testamentum, reddere validum, quam validum subvertere, & invalidum pronunciare. Imo cum *favor* testamentorum magnus sit, majusque adhuc fraudis *odium*, prius illud longe facilius crederem. Accedit, nullum

D

etiam

etiam hoc casu locum invenire posse pœnas *in fine hujus §.* dictatas. Quæ cum ita sint, eo usque progredior audaciæ, ut exercitii gratia defendam, tunc quoque tale testamentum sustinendum fore, cum nulla fraudis adsit suspicio. *Partim* ut hæc eo certius excludatur, *partim* vero etiam, quia in illo quoque revocationis casu nullam fraudis suspicionem Princeps requisivit, sed revocationem altero incio indistincte prohibuit, sive testamentum ab initio bona fide, sive fraude & spe revocationis conditum fuerit. Nihil addo, nisi quod plura, pro ejusdem testamenti reciproci validitate, argumenta facile subministret doctrina *de testamentis respectivis*, a B. HARP- PRECHTO singulari *Diss. in Vol. Diss. I. num. XXXIX.* solide exposita.

VII.

Testamenta, sine *consule* & *die*, valent.

In omni materia testamentaria nihil adeo mirari soleo, quam ROMANOS, a testatoribus, *temporis*, anni scilicet, sive *consulum*, quos annum *aperire* atque *nominare* dicebant, loca huc facientia exhibente SAM. PITISCO, in *Lex. antiq. Rom. voc. annus & consul*, Tomo I. fol. 107. 552. & 555. dieique annotationem haud exegisse. ROMANOS, inquam, subtilissimos alias tot *solemnitatum* testamentariorum auctores. Quarum *subtilitas* L. XXXI. C. *de testamentis*, *subtilissimaque causa*, L. XXVIII. C. *eod.* nec non *diligens observantia*, L. I. *pr. de testamento militis*, id effecit, ut plerumque scribendis testamentis *juris consultos* adhibuerint. Id quod abunde patet e C. SVE- TONII TRANQVILLI *vita NERONIS*, Cap. XXII. ubi; *deinde ut ingratorum in Principem testamenta ad fiscum pertinerent*: ac ne *impune* esset *Studiosis juris* (peritis, consultis, vid. A. GELLIVS, *Libro XII. cap. 13.* L. I. *de officio assessorum*, L. IX. *de pœnis*, & L. IV. *de extraord. cognit.*) qui scripsissent vel dictassent ea. Inde vero L. CRASSVS; Q. SCÆVOLAM ludens, apud M. T. CICERONEM, in *dialogo de Oratore II. c. 6.* nam si nullum, inquit, testa-
mentum

mentum rite factum erit, nisi quod tu scripseris, omnes ad te cives cum tabulis veniemus, omnia testamenta tu scribes unus. Solus forsan LV-CIVS ille TITIVS, testamentum suum sine ullo juris perito scripsit, sui potius animi rationem, quam nimiam & miseram illam solemnitatum diligentiam secutus, apud Q. CERVIDIVM SCÆVOLAM, in libro responsum III. cujus fragmentum bene longum est L. LXXXVIII, sive penult. (§. fin. 17.) de Legatis & fideic. II. Cujus exemplum B. Dr. M. LVTHERVS secutus videtur SAM. STRYCKIO, in append. tr. de Cautelis testamentorum, num. XIII. pag. 1320. ROMANOS, inquam, qui omnem moverunt lapidem, ut sua testamento constet sanctitas, utque omnis inde arceatur fraus, dolus malus, (non vero etiam ICTVS, ut apud GRVTERVM, pag. 562. falsitasque, LEGE CORNELIA de falsis, A. V. C. DCLXXIII. a L. CORNELIO SVLLA Dictatore, vid. §. 12. L. II. de O. F. lata, ideo quoque dicta testamentaria, a M. TVLLIO CICERONE, libro in C. Verrem. I cap. 42 ab AEMILIO MACRO, in L. I. de publicis judiciis, ab H. MODESTINO, in L. XXX. de L. Cornelia, de falsis, a TRIBONIANO in §. VII Inst. de publ. judiciis atque in primis a J. PAVLLO, in Rec. sent. L. V. Tit. XXV §. 1. apud SCHVLTING. pag. 51. Corf. C. van BYNCKERSHOEK in Libro III obs. F. R. cap. 18. nec non ill. JO JACOBI MASCOVII diss. ad Sctum Libonianum & edictum D. CLAVDII, Lipsia, anno 1731. edita. ROMANOS inquam, quibus tamen ipsis solemne fuerat, consulem & diem testamentis adscribere. Id quod abunde patet, tum ex LL. nostris, L. II. §. 6. D. & L. III. C. testamenta quemadmodum aper. insp. & describantur, quam ex illo C. SVETONII TRANQVILLI loco, qui in OCTAVIO, cap. CI. extat; ubi: testamentum L. PLANCO, C. SILTO, COSS. III. nonas aprilis ante annum & quatuor menses, factum ab eo. vid. omnino quam de hoc testamento scripsit Diss. ZACHARIAS HVBERVS in Diss. Tomo I. pag. 50. HOS inquam ROMANOS, sapientissimos providentissimosque hominum Legislatores, testatoribus temporis conditi testamenti annotationem haud injunxisse, vel ideo quoque vehementer miror, quia eadem variis fraudibus evitandis detegendisque aptissima videtur. Sic INNOCENTIVS III. P. R. in rescripto ad Archiepiscopum Mediolanensem, de anno MCCVIII.

diplomati contra hunc prolato, primo statim loco, objecit, quod ibi maxime appareat consumtum, (videlicet in annotatione indictionis) ubi potuisset falsitas facilius deprehendi, Cap. VI. X. de fide instrumentorum, quia eandem alibi quoque, veluti in rescriptis, L. IV. C. de divers. rescriptis, in constitutionibus Principum generatim, vid. BRISSONIVS, de form. P. R. Lib. III. pag. 327. in diversis contractuum tabulis, ibidem L. VI. pag. 512. in rationibus argentariorum, L. IV. de edendo, in accusationibus & inscriptionibus L. III. D. & XVI. C. de accusat. & inscript. nec non in conficiendis actis judicialibus, Nov. XLVII. Cap. 1. adeo necessariam existimarunt, prætereaque statuerunt, ultimam hominis voluntatem, ad extremum usque halitum ambulatoriam, revocabilem mutabilemque esse L. IV. de adimend. & transf. legatis, L. XV. C. de pactis, & L. XXI. de Legatis, III. nec non posterius testamentum rumpere prius. §. II. Instit. quibus modis test. infirm. L. II. L. II. L. XVI. de injusto, rumpio, irrito facto testamento
 Quis vero tempore non adjecto, quodam prius sit, posteriusve, semper cognoscet? Sed videntur sibi ROMANI multum potius ab ipsa hac temporis annotatione, in testamentis metuisse. Ita enim DOMITIVS VLPIANVS in L. II. §. 6. Testamenta quemadmodum aperiantur; diem autem & consulem tabularum non patitur prætor describi vel inspicere, idcirco, ne quid falsi fiat, namque etiam inspectio materiam falso fabricando instruere potest. Id quod Imp. DIOCLETIANVS atque MAXIMIANVS AA. & CC. in speciali casu aperti testamenti repetierunt, in L. III. C. eod. ubi, præter diem & consulem rector provincie facultatem inspiciendi describendique fieri jubebit. Omnibus vero hoc commune esse editionibus, sine die & consule antelitis contestationem ideo faciendis, ne quid excogitetur a die & consule & prolato die fiat, solasque argentariorum rationes, de quibus omnino conferri meretur JO. GOTTFRIDI SIBERI Diff. de argentariis II. Lipsia anno 1739. edita. §. X. sqq. exceptas esse idem nos docet VLPIANVS, in L. . §. 2. & L. V. pr. de edendo. Non enim e testamento aperto recitabat prætor nisi quod audientium scire interfuit. Sic propter metum insidiarum tabulas pupillares non aperuit, lino obductas, §. III. Inst. de pupill. substitut. L. III. C. quemadmodum testam. aper.

aper. & L. ult. ad Sctum Trebell. Ad minimum eas non sine prævia
causæ cognitione aperiebat, si testator aperturam diserte haud pro-
hibuerat. L. VIII *testamenta quemadmodum aperiantur*. Conf. BRIS-
SONIVM, in *alleg. libro VII pag. 591*. Testamentis vero, consu-
lis dieique cognitione non aliter fraus fieri poterat, quam aliud
plane atque posteriùs, quo prius *rumpatur*, effingendo. Vid. CON-
STANTINVS HARMENOPOLVS, in *promptuario Juris Civ. Lib.*
I. Tit. IV. & JACOBVS CVIACIVS, *Lib. III. obs. 7.* quod tamen de-
functo jam testatore, prius namque non aperiebantur tabulæ, L. XLIV.
§. 1. *de bonis liberorum. L. III. §. 20. de SCro Silan. L. I. §. 5. ad L. Corn. de*
falsis, L. XXXVIII. §. 7. de pœnis L. XLI. ad L. Aquiliam, L. I. §. 38.
depositi, & de facto AVGVSTI, vivi ANTONII testamentum ape-
rientis, confer SVETON. in cap. XVII. & B. IO. W. HOFFMANN,
in historia triumviratus, anno 1733. edita, §. XV. si non impossibile,
difficillimum tamen fuerat. Cur vero hoc metuentes, illam non
prohibuerunt Romani? quod certe nullibi legitur. Arbitrio testa-
toris eam penitus reliquerunt. Ita, ut moris & consuetudinis mag-
gis, quam juris legisse fuerit. Nulla ejus mentis fit in L. XXI. C. de
testamentis, in qua tamen omnes aliæ testamenti scripti solemnitates
recensentur ab Imp. THEODOSIO & VALENTINIANO AA.
nihilque de consule scribitur, nisi quod testator & testes uno eodem-
que die atque tempore subscribere & subsignare debeant. Id quod
necessitatem adjectionis diei nondum operatur. Unde quoque Ju-
reconsulti, quos sine legibus & præter leges solemnitates testamen-
tarias multiplicare haud decet, eandem, ne in solemnibus quidem te-
stamento scripto necessariam perhibent. Omnium loco evolvi meretur
CASPAR MANZIVS, ictus olim Ingolstadiensis, hodieque celeberr-
imus, in r. de testamento valido vel invalido, Tit. III. qu. 4. fol. 94.
Adde tamen, ut de noviori quoque praxi securus sis, SAM. STRY-
KIVM, in cantelis test. Cap. II §. 14. p. 29 & 30. nec non magnum
illum WOLFG. AD. LAVTERBACHIVM nostratem in Conf.
CXVIII. n. 11. in Vol. Consil. Illustris FACVLT IVRIDICÆ TVBING. II.
fol. 628. Et quidem si fragmentis PITHOEANIS fides habenda,
prorsus ad sententiam veterum, speciatim HERENNII MODESTI-
NI,

NI, qui eandem hanc temporis adnotationem, si omiſſa fuerit, haud nocere reſpondiſſe videtur. Ita vero ILLE, in libro *regularum* III. ſive potius IX. quo ipſum de *teſtamentis* egiſſe, alia complures docent leges, v. gr. *L. XXVIII. qui teſt. facere poſſunt*, *L. XXV. de cond. inſtit.* *L. XXXII. de reſt. militis.* *L. XXXII. de legatis II. tit. de bonis libertorum & de teſtamentis*; *Cum in teſtamento dies & conſules adjecti non ſunt, non nocet, quo minus valeat teſtamentum.* Quod unicum MODESTINI fragmentum nobis reſtituit, atque *Mosaicarum & Romanarum legum collationi*, quæ LICINIO RVFFINO, cui cum PAVLO literarum commercium fuit, *L. IV. quibus ad lib. procl. non licet.* atque adeo ſeculi III. Jcto, perperam tribuitur, *Parisiis*, anno 1672. editæ, atque ab ANT. SCHVLTING, *Juriſprudentia ſuæ antejuſtiniæ*, quam Cel. GEORGIVS HENRICVS AYRER, *Lipſiæ*, anno 1734. 4. iterum edidit, inſertæ, pag. 801. ſubjunxit PETRVS PITHOEVS, Jctus Gallicus, longe cel. IO. quidem CHRYSOSTOMVS, *Antiochenus*, qui potiffimum circa annum *CCCLXXXIII.* inſigni, qua pollebat, *ſacundia*, nominis ſui cauſa, claruit, quique prope infinita ſcripſit, in *homil. de Oſia II* contrarium teſtatur, omnes ſcilicet teſtamentorum & contractuum tabulas, niſi *tempus* habeant præſcriptum, *omni ſua vi aſtitui*, ſed reſutavit eum IAC. CVIACIVS ad *L. XX. §. 8. qui reſt.* Plane vero hic non obſtant verſus illi quos e LIBANIO, CHRYSOSTOMI præceptore, produxit IAC. GOTHOFREDVS ad *L. VI. Cod. Theodof. de teſtam. & codicillis* & *L. IX. ibid. de inſirm. his que ſub tyrannis*, rel. iis nimium confidens. Neque aliam huc noſſem *analogiam*, niſi eam, quam ex ſpeciali illa, pignoris, epiſtola, neque ſignata, neque *conſule & die* inſignita, conſtituti caſu, in *L. XXXIV. §. 1. de pignoribus*, eliciunt, *privata* inſtrumenta temporis annotatione opus non habere. Aliter longe antiquiſſimos *maiores* noſtros ſenſiſſe, e legibus ipſorum docuit, B. IO. GOTTLIEB HEINECCIUS, in *Elem. Juris Germ. Libro III. Tit. V. §. 203. ſqq. Tomo II. pag. 550.* Quid vero hoc modo *duobus* ſimul extantibus, *diverſis*, nec tamen *temporis* annotatione *diſtinctis* fiet teſtamenti? *Utilis* hoc caſu omnino foret illa temporis annotatio. Quodſi enim utrumque conſulem & diem haberet

haberet expressum, quodnam prius posteriusve sit, quodque adeo valere debeat, certo constare posset. Alias enim neutrum valebit, & res ad causam intestati redibit, nemini enim pagano cum duobus testamentis decedere licet, *L. XIX. de testamento militis*, vide tamen *L. I. §. 6. de bonorum possess. secundum tabulas*, atque BERNHARDI LVDOVICI MOLLENBECII *Disp. de duobus testamentis simul validis*, Giesse, 1711. editam. *Necessaria* quoque isto casu erit temporis annotatio, *probationis* scilicet, non vero *solemnitatis* causa. Unde temporis probatio in ipso haud contenta testamento aliunde quoque suppleri, atque *extrinsecus* accedere poterit. Nihil hic excipio, nisi *testamentum* illud *parentum* inter liberos, minus solemne & privilegiatum. In hoc enim ex *novella Const. sacratissimi Imp. IVSTINIANI, CVII. Cap. I.* unde desumpta *authemica*, quod *sine C. de testamentis*, ante omnia necesse est, ut subscriptione sua *tempus* conditi testamenti declaret, pater inter filios dispositurus. Id quod tam de *anno* quam *die* hodie intelligunt, propter majorem testamentorum *certitudinem*. SAM. STRYK, *loco cit. cap. X. §. 14. p. 406. Conf. Jus civile WVRTEMBERGICVM Parte III. tit. V. §. Da aber die Eltern, fol. 343. & §. ult. fol. 346.* ubi idem ad omnes omnino *parentum* inter liberos *dispositiones* atque *divisiones* extensum fuit. Hæc vero ad exceptionem pertinent, regulam in casibus haud exceptis firmantem potius, quam subruentem. Id vero *paradoxum* videtur quod in hoc minus solemni & privilegiato testamento *annus* & *dies* per modum *solemnitatis* requiratur, cum tamen in *solemnibus* illis non privilegiatis haud requiratur. Rationem *diversitatis* non aliam invenio, quam quod hæc ipsa temporis annotatio veluti in locum earum, quæ parentibus remissæ sunt *solemnitatum*, vel ideo surrogata fuerit, quod parentes suas inter liberos *dispositiones* sæpius mutare soleant, quam quidem *testamenta* *solemnia*, & quod ex hac ipsa temporis adjectione, *seria* parentum voluntas certius securiusque cognoscatur. IO. HARPPRECHT ad §. III. *Inst. de test. ord.* Cæterum id quoque annotasse juvabit, quod *jure* nostro *civili WVRTEMBERGICO*, *Parte III. tit. III. rubro die andere Form. §. wann aber, fol. 333.* *tempus praelectionis*, quoties illa *necessaria*, ab ipso *praelegente*

gente diferte sic adjiciendum. Testamenta vero *judicialia* quod attinet, ea *hoc* quoque *jure* temporis expressione vel ideo opus non habent, quia tempus oblationis, actis ab actuario inferendum, *Nov. XLVII. cap. 1.* atque ejus insertionis omissio testamento haud nocet, arg. *§. Was also. fol. 338.*

VIII.

Quæ testamenta jure civili *Wurtembergico* debeant esse *holographa*?

Quem ad modum universum *jus*, vel *scriptum* est, sive promulgatum, *νόμον ἔγγραφον*, vel non *scriptum*, sive consuetudine introductum, *νόμον ἀγγραφον*, *§. III. Inst. de jure N. G. & civili, L. V. §. 1. L. VII. de Justitia & jure, L. XXXII. §. 1. de Legibus*; imo quem ad modum, subtiliter observante B. HEINECCIO, in *diff. de origine testamentifactionis*, *§. XIV. in sylloge opusc. pag. 983.* antiqua illa Romanorum testamenta in comitiis calatis condita, *νόμοι ἔγγραφοι*, in procinctu autem facta, *νόμοι ἀγγραφοι* erant, hoc est, vel *legis*, vel *moris* instar valebant; vid. PLVTARCHVS in *Coriolano*, p. 198. ita quoque TESTAMENTORVM alia sunt *scripta*, alia non *scripta*, sive *nuncupativa*, certis quibusdam solemnitatibus inter se differentia, *§. XIV. de test. ord. L. XXI. pr. qui test. fac. possunt, L. XXI. §. 2. & L. XXVI. C. de test.* Sicut vero non omne *jus*, quod in *scripturam* redactum, ideo statim *scriptum* est, ita quoque non omne testamentum *literis* mandatum, *scripti* jure censendum erit. Uti porro non omne *jus*, quod *literis* haud exaratum, nisi accesserit promulgatio, *scriptum* est, ita quoque non omne testamentum, in quo *nuncupatio* occurrit, *nuncupativum* erit. D. enim VLPIANVS in *tit. fragm. XX. §. 2.* nuncupationis & tabularum simul meminit. Imo sine ulla *nuncupatione*, nullum concipi poterit *testamentum*, etiam *scriptum*. Quæ vero non confundenda, cum illa *nuncupatione*, quæ *testamentum* ipsum efficit *nuncupativum*. Quando scilicet testator ultimam voluntatem suam testibus presentibus ita pronunciat, (nisi

(nisi sit implicitum) ut licet postea memoriæ, & probationis non vero solemnitate causa, in scripturam redigatur, omnem tamen vim suam ab enunciatione sive *nuncupatione* testatoris habeat. Vid. *all. Leges*, & *L. LVIII. pr. de heredibus instituendis*, & confer B. BARDILI in *diff. de test. Nuncupativo*. Nuncupativa scriptis sunt *antiquiora*. Talia enim ea omnia fuisse, quæ in comitiis calatis & in procinctu condebantur, cum CHR. THOMASIO, in *diff. de primis initiis success. test. apud Rom. §. XIII. contra ALB. DIET. TREKELL, de origine & progr. test. fact. cap. II. §. 18. pag. 45.* nimis subtiliter hic distinguentem, etiamnum statuo. Ea demum, quæ post Leges XII. Tab. introducebantur *per as & libram*, vel scripta fuerunt vel *nuncupativa*. Quod idem hic *cap. II §. 35.* contra THEOPHYLVM recte ostendit. *Scriptis* vero testamentis semel introductis, *nuncupativa* admodum *rara* fiebant, illis contra multo frequentius occurrentibus. Satis id inde adparet, quod tam apud auctores & historicos, quam nostros etiam ictos rarissima sit testamenti nuncupativi mentio. Modo scilicet non omne statim *nuncupativum* credas, in quo heres non occultabatur. Sic enim ne illa quidem nuncupativa fuerunt, quæ apud M. T. CICERONEM in *Orat. pro T. Annio Milone, cap. XVIII.* & C. SVETONIUM in *vita Caligula cap. XXXVIII.* occurrunt. Deinde sibi admodum metuebant *Romani* a testamentis nuncupativis atque herede palam nuncupato, partim propter odium, quod apud alios incurrebant, partim vero etiam propter insidias, quas struere solebant heredipetæ. Hinc non nisi urgente demum necessitate, heredem suum palam nuncupabant, si forsam repentina morbi vis spatium non relinqueret, tabulas conficiendi. Quo casu vel tribus, v. c. LUCIVS *heres esto*, vel duobus saltem, LVCIVS *heres*, imo unico quoque verbo, LVCIVS, per nuncupationem testari poterant, docente D. VLPIANO in *L. I. §. 1. & 5. de heredibus instituendis*. Ad quam conferri merentur B. CONR. van BYNCKERSHOECK in *libro Observ. V. cap. I.* & B. HEINECCIUS *de testamenti factione juris Germ. §. XXXI. in sylloge opusc. pag. 964.* Sic, quod C. SVETONIUS TRANQVILLVS in ejus vita scribit, *decessit HORATIVS poeta, V. Kal. Dec. C. MARIO CENSORINO, C. ANNIO GALLO COSS.*

E

post

post nonum & quingentesimum annum, herede AVGVSTO palam nuncupato, quum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obfignandas tabulas. Quod testamenti nuncupativi exemplum, sicut omni exceptione majus, ita quoque tam antiquissimum, quam unicum forte, quod occurrit. Sufficiens autem ratio haud fuit CHR. THOMASIO, cur in *diss. de sensu legis testam. decemvir. §. VI. & XXVIII.* docuerit istius demum HORATII & AVGVSTI exemplo & favore introductam fuisse heredem palam nuncupandi facultatem. Exemplo originis codicillorum & fideicommissorum, in *pr. & §. 1. Inst. tit. de codic. & fideic. de her.* Sic quoque pariter falsum esse, quod prætor non nisi secundum tabulas, omni nuncupatione exclusa, bonorum possessionem dederit, aliud enim docent *L. II. C. de bon. poss. sec. tab. L. VIII. pr. C. de Codicillis, L. VIII. §. 4. de bon. poss. sec. tab.* Illum vero errorem, quem EDM. MERILLIVS olim, occasione *L. LXXXVII. §. 24. de legatis, II.* erraverat, feminas non potuisse in scriptis testari, satis superque profigarunt B. HEINECCIUS ad *L. Ful. Pap. Popp. LII. cap. 9. pag. 240. in Synt. Antiq. Rom. L. II. tit. 10. §. 19. & in diss. de test. fact. F. Germ. §. XVIII. pag. 945.* atque ill. BOEHMERI in *diss. de test. mulierum, Hale anno 1741. edita cap. I. §. IX.* Quæ vero ROMANI scripserunt testamenta, ea tantum abest, ut omnia ab ipsis auctoribus, sive testatoribus, tota conscripta, hoc est, secundum ISIDORVM, *Hispalensem Episcopum, in originum, sive etimologiarum, Libro V. cap. 24. apud DIONYSIVM GODOFREDVM, in corpore auctorum lingua latina, pag. 929.* HOLOGRAPHIA fuerint, ut potius aliena plerumque manu, vel filii familias, vel filii emancipati, vel liberti, vel servi, hujusque iterum vel proprii, vel alieni, vel extranei cujuscunque, velut notarii, in scribendis testamentis usi fuerint Romani, quibus tamen ultima voluntate, ejusque veritate & sanctitate, prius nihil fuit, nihilque antiquius. Evolve *L. I. §. 8. L. V. L. XV. L. XV. de lege Cornelia de falsis & de Scto Liboniano L. XXVII. & XXVIII. qui testamenta facere possunt, & L. XL. de testam. milit.* Sæpius quoque ea aliis ad calamum dictarunt, (atque nuncuparunt) uti patet ex *L. IX. §. 1. 2. de hereditibus instit. L. CII. §. 1. de Legatis & fideic. III. XL. L. de testam. militis.* AVGVSTVS partim suam, partim libertorum POLYBII & HILARIONIS

RIONIS manum adhibuit, teste C. SVETONIO TRANQUILLO in *cap. CII. n. 1.* TIBERIVS unum testamenti sui exemplum propria, alterum vero *liberti* manu scripsit. Teste Eodem *cap. LXXXVII. n. 1.* Inde vero nata subscriptionis *testatorum* necessitas, illis initio propria testamentis, quæ *aliena* manu exarata fuerunt, arg. *L. XL. §. 3. de statu liberis & L. I. §. 8. L. XV. §. 2. de L. Corn. de falsis.* Eos autem, qui testamenta scribebant *testamentarios* subinde vocarunt *ICTI.* *L. XV. §. 6. L. XXII. §. 10. de L. Corn. de falsis. L. IX. pr. & §. 3. de hered. instit. L. I. pr. si quis aliquem testari prohibuerit, L. III. §. ult. ad SCtum Trebell.* confer BRISSONIVM, de *Verb. signif.* & CAR. du FRESNE in *gloss.* voce *testamentarius.* Generatim vero, ut testator semper subscribat, sive testamentum propria, sive aliena manu scriptum esset, primus præcepit THEODOSIVS *junior* in *Nov. constit. IX. de testamentis Tit. 1.* unde *L. XXI. C. de testamentis deprompta.* Id quod IVSTINIANVS iterum remisit in testamento *holographo,* *L. XXVIII. §. 1. C. de testam.* Unde hodie, *civili* atque *communi* jure ROMANO, etiam in *testamento implicito,* parum interest, sive testamentum sit *holographum,* sive *aliena manu* conscriptum, modo hoc casu ab ipso testatore vel octavo teste (*L. XXI. pr. C. de test.*) subscriptum. Quorsum plura dabunt GEORGII IOSEPHI BEHRII atque IEREMIAË EBERHARDI LYNCKII *diff. Argentoratenses, de testamento holographo, anno 1729. & 1741. editæ,* nec non, quæ de *testamento reciproco holographo Fena anno 1702. prodiit,* CHR. WILD-VOGELII *diff. & quam Altorsii jam anno 1682. de manu propria scripsit* HENR. LYNCK. Quodsi vero quis, in *DVCATV* nostro testaturus, ultimam voluntatem suam, in *scripturam* prius redactam, vel, ad normam *seunde juris civilis WVRTEMBERGICI testandi forma,* iudicio ipse offert, liberam suam, in *porrecta* iudici *scriptura* contineri, voluntatem diserte profitetur, eandemque actis *judicialibus* inferi, suoque demum tempore aperiri, nec non executioni mandari, enixe rogat; vel, secundum *tertiam* testamentorum *WVRTEMBERGICORVM formulam,* idem, domi, coram quatuor senatoribus & actuario, hunc in finem rogatis, facit; vel denique, *quinto* modo testaturus, ultimam suam voluntatem in hujus vel illius, diserte nomi-

nato, urbis pagive iudicio *depositam* reperiri, alii cuidam iudicio, quatuorve senatoribus & actuario, vel quinque etiam testibus, cum notario, juratove scriba, indicat, utque hoc memoriae causa, vel protocollo judiciali inseratur, vel in instrumentum redigatur, petit: *QVÆSTIO* oriri potest & solet, an *scriptura* illa, ad quam in *tribus* hisce *juris WVRTEMBERGICI* formis, secunda, tertia & quinta, testator se se refert, in illis quidem præsens, in hac vero sola, absens, præcise & sub pœna nullitatis *HOLOGRAPHÆ* esse debeat? *Quam*, subinde haud parum *difficilem*, paucis nunc dilucidare constitui. Licet vero in quæstione ipsa, tres istas formas conjunxerim, distincte nihilominus nunc respondebo, eandemque quoad priores, *secundam* & *tertiam*, penitus *negandam*, quoad postremam vero, *quintam* puto sine omni dubio *affirmandam* esse luculenter, quoad ejus fieri poterit, commonstrabo.

Quod igitur *PRIMO*, ad *secundam* illam formam attinet, (prima namque est testamentum iudiciale nuncupativum) in ea ipsa *SERENISSIMVS LEGISLATOR WVRTEMBERGICVS* necessitatem *propria* testatoris *manus*, sequentibus, in §. wann aber, fol. 332. occurrentibus verbis remisit. Wann aber dem testirenden seinen fürhabenden letzten Willen der Obrigkeit, oder sonst vielen Persohnen zu eröffnen, bedenklich und ungelegen wäre, mag er sein Testament und letzten Willen ic. selbs schreiben und stellen; Oder da er selbs nicht schreiben köndte, alsdann einen andern schreiben, und folgendes solchen seinen von einem andern schriftlich verfaßten letzten Willen ic. für ein gefessen Gericht bringen, und darbey anzeigen, wie daß er sein Testament oder letzten Willen in diesem verschloßnen, durch sich selbst oder einen andern, geschriebenen und besiegelten Brief verfaßt hab. Facile inde patet, *regulariter* quidem *scripturam* illam, ad quam sese testator refert, ab eodem licet ipso porrectam exhibitamque in hac quoque *forma secunda*, *HOLOGRAPHAM* esse debere, nullamque aliam ejus regulæ, quam, quod mireris, plane non admittere videtur *CHRISTOPHORVS BESOLDVS*, *ad Partem Juris Prov. W. III. tit. III. th. 19. pag. 113.* dari exceptionem, nisi quam verba sistunt, oder da er selbs nicht schreiben

schreiben köndte, sive quod ἀναφαβήτως, ἀγράμματ^{ος}, sive illiteratus sit, L. VI. §. 19. de Excus. Tutorum, sive quod morbo, chira-gra, aliave caussa externa, jam nunc scribere saltem impediatur, arg. L. XX. X. C. de test. L. fin. §. 2. C. de jure deliberandi. Sicut, argu-mento L. X. & seq. de Legibus atque L. XXXII. ad L. Aquil. deci-dit, insimulque, quod miror, ad quintam, longe diversam, for-mam provocat, sui ævi PAPINIANVS, B. Dn. Dr. FERD. CHR. HARPPRECHT, in conclus. de testamento judiciali III. Vol. Diff. I. pag. 1348. n. 15. Vtrum vero eandem hanc exceptionem, da er selbs nicht schreiben köndte, ad eas usque personas, quæ quidem scribere possunt, sed tamen testamentum aliquod vel concipere, vel describere nequeunt, extendere liceat, an contra, qui pingere ma-gis, quam scribere potuerunt, hincque etiam nomen suum subscri-pserunt, testamenta nulla sint, invalidaque, problema est, cujus so-lutio in praxi, ubi hic casus sæpissime occurrit, longe utilissima foret. Generatim quidem locutus est LEGISLATOR. Sed argumèn-tum istud e laudatis legibus desumptum, admodum generale & nimis remotum, in materia solemnitatum testamentariarum, quæ strictam ubique deposcunt interpretationem, ego quidem ultra, quam a B. HARPPRECHTO factum, extendere nollem. Eadem quidem subesse videretur ratio. Sed cogites velim, in scribendo testamento nulla styli affectatione opus esse, solamque perspicuitatem rem ab-solvere. Qui illud concipere nescit, ab alio conceptum describat saltem. Qui ne hoc quidem poterit, aliam eligat formam, suum-que heredem palam nuncupet. Idcirco enim plures descriptæ sunt formæ. Cum vero hoc subinde nimis periculofum molestumque sit, & Imp. IVSTINIANVS in Nov. LXXIII. cap. 8. illos quoque, qui paucas sciunt literas, illiteratos dixerit, testamentum ejusmodi al-lographum, licet testator scribere potuerit, tamen valere existimo, si modo praelectio illa a tertio, qui testamentum non scripsit, testato facta, accesserit. Hanc enim LEGISLATOR, tanquam surrogatum & æquipollens testamenti holographi constituit, quo fraudes æque pro-feribuntur, atque propria manu, accedente præsertim testatoris propria manu facta subscriptione. Suo jure hic allegari merentur

SAM. STRYK in *Diss. de jure analphabetorum*, cap. I. & IV. in *Vol. III. num. 15. fol. 340.* atque illustris IVST. HENNING. BOEHMER in *Diss. de testamento non praelecto*, *Hala*, anno 1699. ventilata.

In *tertia* vero *forma*, nihil plane hac de re definitum est. Unde hoc non immerito e proxime antecedente *secunda* supplendum esse videtur. Valere enim ab *una* ad *alias* quoque *formas* consequentiam, eo minus dubito, quo saepius ipse LEGISLATOR in *posterioribus* ad *priores* provocavit. Sic in eadem hac *forma tertia*, sub finem §. §. *Da aber*, & *Darauf*, fol. 334. & 335. occurrunt formulae: *Wie vorgehende Formen ausweisen, wie oben in nächst vorgezetzten zweyen Formen unterschiedlich angezeigt.* Verum quidem est, allegationes haec non intuitu *propria* vel *aliena* manus factas fuisse, interim vero ipsam tamen consequentiae validitatem generatim demonstrant. Neque illud hic obesse puto argumentum, quod, quemadmodum *forma* testamenti alicujus in *jure* quodam *particulari* definita, reliquae exclusae & superfluae videantur, solemnitates omnes, quae de *jure communi* alias necessariae sunt, docente B. HARPPRECHTO de *test. judiciali*, *tb. XVII. sq.* sic quoque omnes *juris nostri Provincialis* formae, eas solemn. omnes exclusisse ceneri debeant, quas in illa praecise forma non expressit, licet in aliis eas praecipere. In illa enim ipsa, de qua adhuc sermo, *forma praelectionis* quoque testamenti ab alio scripti, in *secunda* praescriptam, tacuit LEGISLATOR. Quam tamen propter fraudis facilitatem, nemo facile exclusam censebit. Unde nimis probaret hoc argumentum.

Quam *quarto* loco ordinavit SERENISSIMVS LEGISLATOR testamenti *formam*, ea testamentum privatum, coram notario vel scriba jurato, & quinque testibus perficiendum, continet. Illius vero *scripturam* propter necessitatem publicae *praelectionis*, non praecise *holographam* esse debere, facile cuius patet, e §. *Da jemand*, fol. 336. ubi: *mündlich zu eröffnen, oder aber seinen letzten Willen schriftlich zu verzeichnen und verlesen zu lassen.* Accedit, nullam adparere diversitatis rationem, cur testamenta *privata* magis, quam *publica*, esse debeant *holographa*, hincque scripturam, quae testibus in testamento privato, nuncupativo, implicito, ostenditur,

non

non etiam ab alio scriptam esse posse, id quod argumento & analogia *secundæ* formæ, modo scilicet testator scribere nesciverit, ipsique scriptura illa rursus prælecta fuerit, post CHRISTOPHORVM BESOLDVM in *conf. CXXIII. num. 8.* atque B. HARPPRECHTVM, in *Disp. de testamento judiciali th. III. & in resp. II. mantissa ad tractatus academicos* negavit Excellentissimus Dn. Dr. SCHOEPPF in *Conf. LXXVII. n. 38. in Vol. Consil. Tubing. VIII. fol. 590.*

Progredior nunc ad ultimam Juris Provincialis formam, in qua sine omni dubio & exceptione *scriptura* illa, ad quam sese testator, sive coram iudicio pleno, sive coram quatuor senatoribus & actuaris, sive coram quinque testibus & scriba jurato, ut in præcedentibus formis, secunda, tertia & quarta refert, *holographa* esse debet. Ibi enim *fol. 337.* hæc leguntur verba: *Was man in Schrifften mit ihrer eigenen Hand verfaßt, und versigelt oder unversigelt hinder der Statt oder dem Flecken (so austruckentlich mit Nahmen zu bestimmen) zu getreuen Händen gelegt, nach ihrem Tod befinden werde.* Quæ verba: mit ihrer eigenen Hand verfaßt, eo notabiliora, quo recentiora sunt. Primum namque in Codice JOHANN-FRIDERICIANO, anno MDCXII. edita comparuerunt, in antiquioribus illis Codicibus anno 1552. & 1591. promulgatis, nondum conspicua. Manifesto sane argumento, ea non forte fortuna, vel frustra plane hic inserta, sed data potius opera, *correctionis*, vel certe supplementi instar addita fuisse. Quod ipsum me in ea quoque opinione admodum confirmat, omnem hanc *propria manus*, sine ulla exceptione, necessitatem, ad *quintam* hancce formam unice pertinere, ad eandem penitus restringendam, ad reliquas vero nullatenus extendendam esse. Eadem enim facilitate *reliquis* etiam formis, hæc quoque vel similia inserere potuissent, revisores verba. Quod cum factum haud fuerit notorium inter hanc ultimam & reliquas priores numero quatuor, formas fundat *discrimen*. eo manifestius, quo magis hæc ultima, prorsus singularis, alias quoque a reliquis illis formis differt, quod nempe aliquis supremum suum iudicium domi conscribere, alicubi *deponere*, hocque deinde vel iudici, vel testibus significare valeat. In illis *presens* est scriptura, & in quibus-

dam

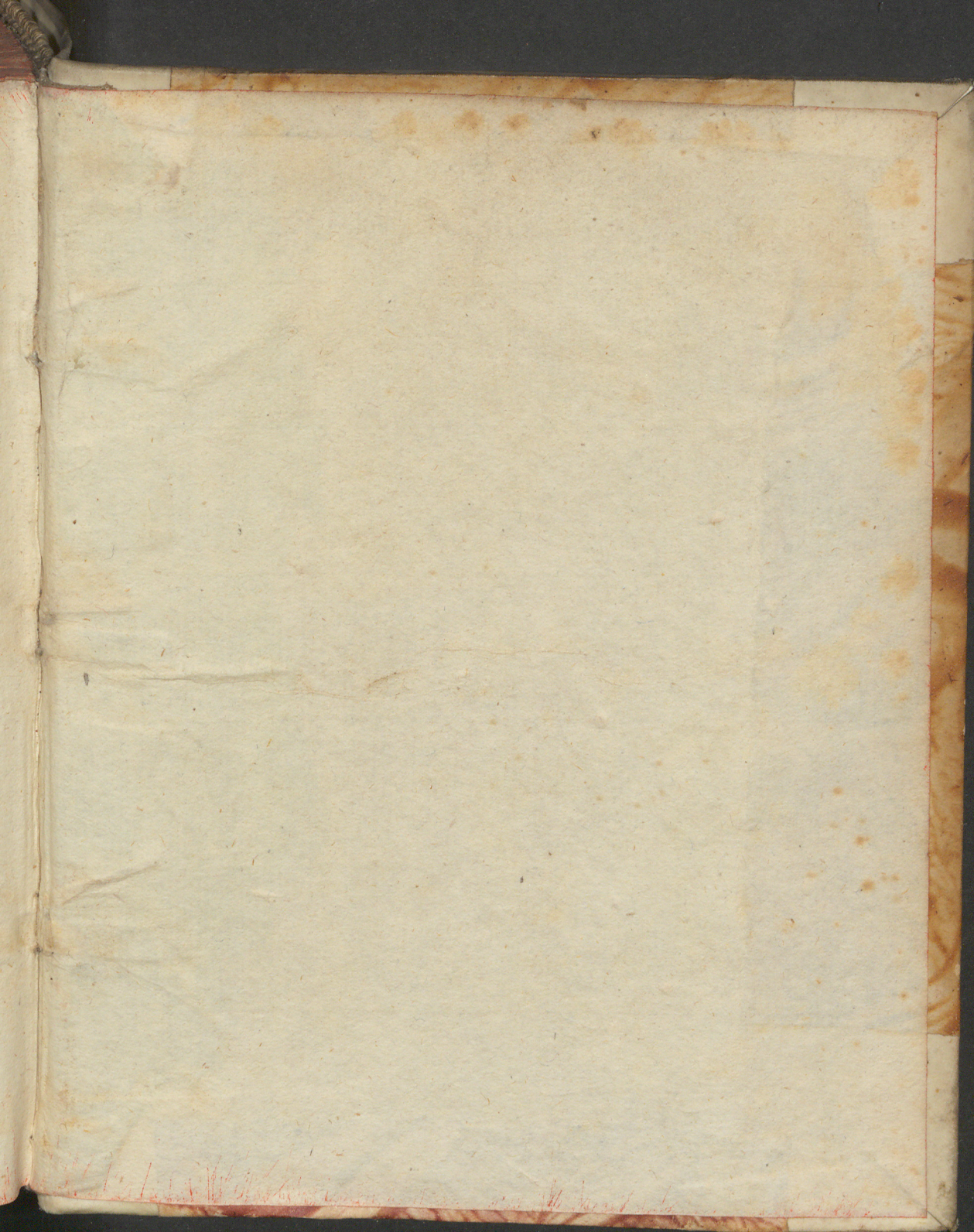
dam in iudicio statim deposita manet, in hisce vero *absens*. Vnde ad certitudinem & perfectionem voluntatis necessaria omnino scriptura *holographa*. Qui itaque scribere nescit, quinto hoc modo testari nequit.

Quæ cum ita sint, reapse hic, neque inter se dissentiunt, neque sibi invicem, ut omnino videri posset, contradicunt *Juris WURTEMBERGICI interpretes*, veluti JO. JAC. PLEBST, ad *Jus Prov. Würtemb. Part. III. disp. III. th. 39. 42.* CHR. BESOLD, *ibid. th. 20. & 24.* nec non in *Vol. V. Consil. 230. n. 18.* WOLFGANG ADAM LAVTERBACH ad *Jus Prov. Würt. Part. III. Tit. III. th. 42. & de test. jud. th. 2. & 25.* BVRCARD BARDILI, in *Disp. de testamento nuncupativo, th. XXX.* & FERD. CHR. HARPPRECHT, *de testamento judiciali th. III.* & in alleg. *Responso II num. 55. 62.* Quippe quos, vel sola *formarum* distinctio, facile in concordiam redigere potest. Vbi enim propriam testatoris manum abscisse, nulla plane concessa exceptione, requirere videntur, de sola quinta intelligendi sunt *forma*. Vbi vero eandem, generatim superfluam perhibent, ad *priores*, secundam, tertiam, & quartam, *formas*, restringendi erunt.

Cum vero plures jam pagellas mihi procedere animadvertam, quam academico huic specimini, *exercitio disputatorio* sufficientem materiam præbituro, initio destinaveram, reliquas, quas per hosce dies *meditatus* fui, OBSERVATIONES TESTAMENTARIAS, partim abjectas rursus, partim vero latius jam diductas, invitus fere omitto, quum maxime temporis angustia exclusus, ne ea quidem, quæ in medium protuli, pro dignitate pertractare, excolere atque perpolicare licuerit. Quare hoc unum superest, ut DEO T. O. M. pro susceptis viribus, immortales agam semperque habeam gratias.

T A N T V M.

SAM. STRYKON *re alphabeticorum, cap. I. & IV. in Vol. III. num. 15. fol. 306*
in Diff. de testam. illustris IVST. HENNING. BOEHMER
9, Hala, anno 1699, ventilata.

In *tertia* vero plane hac de re definitum est. Unde hoc non immerito me antecedente *secunda* supplendum esse videtur. Valere ad *alias* quoque formas consequentiam, eo minus duobus ipse LEGISLATOR in *posterioribus* ad *priores* provocavit. Nam hac forma *tertia*, sub finem s. s. Da aber, & D. 24. & 335. occurrunt formulæ: Wie vorgehende Form, wie oben in nächst vorgefetzten zweyen Formen angezeigt. Verum quidem est, allegationes hasce propria vel aliena manus factas fuisse, interim vero ipsarum sequentia validitatem generatim demonstrant. Neque ego puto argumentum, quod quemadmodum forma testam. in *jure* quodam *particulari* definita, reliquæ exclusæ videantur, solemnitates omnes, quæ de *jure communi* variae sunt, docente B. HARPPRECHTO de *test. juu. I. sq.* sic quoque omnes juris nostri *Provincialis* formæ, eas exclusisse censerī debeant, quas in illa præcise forma scriptam, tacuit LEGISLATOR. Quam tamen propterea in aliis eas præcepit facile exclusam censebit. Vnde nimirum forma *prælectionem* scriptam, nemo facile argumentum.

Quam *quarto* loco ordinavit SE LEGISLATOR testamenti *formam*, ea testamentum per notario vel scriba jurato, & quinque testibus per scripturam continet. Illius vero *scripturam* propter necessitatem publicam, non præcise *holographam* esse debere, facile cuivis Da jemand, *fol. 336.* ubi: mündlich zu eröffnen, oder seinen Willen schriftlich zu verzeichnen und verlesen. Accedit, nullam adparere diversitatis rationem, cur te ta magis, quam *publica*, esse debeant *holographa*, hinc quæ tenditur, sibus in testamento privato, nuncupativo, non